

SORØ
KOMMUNE

Miljøgodkendelse af kvægbruget på Dianalundvej 1A, Dianalund

udvidelse fra 205,79 DE til 321,84 DE.

§ 12

Lov nr. 1572 af
20. december 2006
om miljøgodkendelse
mv. af husdyrbrug

Dato for gyldighed

11. marts 2016

Teknik, Miljø og Drift
Rådhusvej 8
4180 Sorø
Telefon 78 76 07 02

teknik-miljoe@soroe.dk

www.soroe.dk

Sagsnummer: 340-2015-18248

Indholdsfortegnelse

1.	Miljøgodkendelsens omfang	2
1.1.	Resumé	2
1.2.	Offentlighed	3
1.3.	Klagevejledning m.v.	3
1.4.	Gyldighed.....	4
1.5.	Meddelelsespligt	4
1.6.	Revurdering af miljøgodkendelsen	4
1.7.	Ophør	4
1.8.	Godkendelsens indhold og vurderinger	4
2.	Husdyrbrugets beliggenhed og planmæssige forhold	5
2.1.	Nye og eksisterende anlæg på ejendommen	5
2.2.	Anlæggets beliggenhed i forhold til fredninger, bygge- og beskyttelseslinjer mv.	5
2.3.	Placering i landskabet.....	6
3.	Husdyrholdet og produktionsforhold	6
3.1.	Husdyrholdet og staldanlæg.....	6
3.2.	Fodring	7
3.3.	Øvrige produktionsforhold	7
3.4.	Driftsforstyrrelser eller uheld	8
4.	Gødningstyper og -håndtering	9
4.1.	Husdyrgødning	9
4.2.	Fosforindhold i husdyrgødningen	9
5.	Gener fra husdyrbrugets anlæg	10
5.1.	Lugt.....	10
5.2.	Fluer og skadedyr	11
5.3.	Støj, støv og lysgener fra anlægget og maskiner	12
5.4.	Transport	13
6.	Bedriftens påvirkninger af natur og miljø	13
6.1.	Ammoniakfordampning og naturområder	13
6.2.	Udbringningsarealer.....	15
6.3.	Fjord og hav.....	17
6.4.	Grundvand.....	18
7.	Egenkontrol, management og alternative løsninger	19
7.1.	Management og egenkontrol.....	19
7.2.	Alternative løsninger	20
8.	Bilag	21
Bilag 1.	Miljøteknisk redegørelse (fra ansøger)	21
Bilag 2.	Anlægstegning med nr. på bygningsafsnit.....	23
Bilag 3.	Detaljeret vurdering af påvirkninger af naturområder.....	24
Bilag 4.	Detaljeret vurdering fra Kalundborg Kommune.....	31
Bilag 5.	Detaljeret vurdering af påvirkning af fjord og hav.....	36
Bilag 6.	Notat om Standardsædskifter og referencesædskifter.....	41
Bilag 7.	Samlet oversigt over vilkår for driften	42

1. MILJØGODKENDELSENS OMFANG

1.1. Resumé

Tommy Matthisen, Dianalundvej 1A, 4293 Dianalund har ansøgt om en miljøgodkendelse af en udvidelse fra 205,79 DE i slagtekalve til 321,84 DE¹ slagtekalve.

I forbindelse med udvidelsen skal der bygges en ny kalvestald nordøst for og parallelt med den eksisterende stald.

Den ansøgte ejendom drives under CVR nr. 63152714. Virksomheden skal placeres, indrettes og drives i overensstemmelse med de oplysninger, der fremgår af den vedlagte miljøtekniske beskrivelse Bilag 1, og med de ændringer, der fremgår af godkendelsens vilkår. Desuden omfatter miljøgodkendelsen alle dyrkningsarealer tilknyttet samme CVR nr.

Ansøgningen om miljøgodkendelse er indsendt til Sorø Kommune gennem Miljøstyrelsens elektroniske ansøgningssystem første gang den 17.04.2015.

Sorø Kommune har vurderet, at der kan meddeles godkendelse af den ansøgte ændring og udvidelse i henhold til de gældende regler². Godkendelsen er baseret på oplysningerne i ansøgningen samt efterfølgende beregninger og betinget af følgende **vilkår**:

- Gyldighed (*vilkår 1.4.1.*)
- Ophør (*vilkår 1.7.1.*)
- Beplantning ved den nye stald (*vilkår 2.1.1.*)
- Husdyrholdets sammensætning og staldsystemer (*vilkår 3.1.1.*)
- Opbevaring og håndtering af olie (*vilkår 3.3.1. & 3.3.2.*)
- Opbevaring af farligt affald (*vilkår 3.3.3. & 3.3.4.*)
- Beredskabsplan (*vilkår 3.4.1.*)
- Placering af markstakke (*vilkår 4.1.1. & 4.1.2.*)
- Fluebekæmpelse (*vilkår 5.2.1.*)
- Støj (*vilkår 5.3.1.*)
- Særlig udbringningspraksis for fast og flydende gødning (*vilkår 6.1.1. & 6.1.2.*)
- Dyretryk (*vilkår 6.3.2.*)
- Sædskifte (*vilkår 6.4.1.*)
- Logbog for egenkontrol (*vilkår 7.1.1.*)

Nogle af vilkårene i denne miljøgodkendelse kræver registreringer på bedriften og dokumentation. En samlet oversigt over krav til egne registreringer og dokumentation er gengivet her

- Til dokumentation for, at vilkår vedr. besætningens produktionsniveauer skal gødningsregnskabet kunne forevises.

¹ De angivne DE er opgivet i henhold til Husdyrgødningsbekendtgørelsen - Bek. nr. 594 nr. 04.05.2015 om erhvervs-mæssigt dyrehold, husdyrgødning, ensilage m.v. - med efterfølgende ændringer.

² Lov nr. 868 af 03.07.2015 om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug – i resten af teksten blot kaldet "husdyrgodkendelsesloven" samt Lov om miljøbeskyttelse jf. lovbekendtgørelse nr. 879 af 26.06.2010.

- Når Kommunen på tilsyn anmoder om det, skal eventuelle afvigende værdier i gødningsregnskabet i forhold til standardværdier kunne dokumenteres ved f.eks. effektivitets-/produktionskontrol og afregninger fra slagteri eller lignende.
- Til dokumentation for, at vilkår vedr. dyretryk og sædskifte er overholdt skal der på bedriften opbevares: mark- og gødningsplaner, gødningsregnskaber og ansøgninger om støtte efter enkeltbetalingsordningen m.v..
- Den ovennævnte dokumentation skal have en sådan form, at den tydeligt kan vise, at vilkårene i godkendelsen er overholdt – uanset driftsmæssig sammenhæng med andre produktionsanlæg.

Den nævnte dokumentation skal opbevares i mindst 5 år. Kommunen skal ved tilsyn og kontrol have adgang til al den nævnte dokumentation.

Det skal understreges, at regler i gældende love, bekendtgørelser og kommunale regulativer altid skal overholdes. Også hvis disse er eller senere bliver skrappere end vilkårene i denne godkendelse.

1.2. Offentlighed

Ansøgningen blev offentliggjort den 09.06.2015. Der var frist til afgivelse af bemærkninger på 3 uger. Der indkom ingen bemærkninger til ansøgningen.

Orientering om udkast til miljøgodkendelse blev den 08.10.2015 udsendt til høring hos naboer og andre beboere indenfor en beregnet konsekvenszone, samt skønnede parter i sagen og ansøger selv. Der var frist til afgivelse af bemærkninger på 6 uger.

Der indkom følgende bemærkninger til udkastet: En nabo henvendte sig med forespørgsel vedr. gener fra udegående dyr. Der er ingen udegående dyr i projektet. En arealejer henvendte sig og gjorde opmærksom på, at hans arealer ikke burde indgå i ansøgningen. Ansøgningen blev herefter justeret, således at en mindre del af arealer blev udtaget, mens andre kom med i stedet.

Et nyt udkast til miljøgodkendelse blev den 25.01.2016 udsendt til høring hos ejere af de nye arealer og ansøger selv. Der var frist til afgivelse af bemærkninger på 6 uger. Der indkom ingen bemærkninger til udkastet.

1.3. Klagevejledning m.v.

Ansøger selv kan klage over kommunens afgørelse – dvs. denne godkendelse - indtil 4 uger efter offentliggørelsen. Det samme kan enhver, der har en væsentlig, individuel interesse i sagen samt en række foreninger og organisationer m.v.

Klagen skal indsendes til Natur- og Miljøklagenævnet via Klageportalen, som der findes et link til på forsiden af www.nmkn.dk. Klagen skal være modtaget senest den 08.04.2016.

Natur- og Miljøklagenævnet opkræver et gebyr på 500 kroner. Natur- og Miljøklagenævnet skal som udgangspunkt afvise en klage, der kommer uden om Klageportalen.

Godkendelsen kan godt udnyttes, selvom der klages over den, med mindre Natur- og Miljøklagenævnet bestemmer andet, og under forudsætning af at andre nødvendige tilladelser er indhentet. Det skal bemærkes, at Natur- og Miljøklagenævnet ved sin behandling kan ændre eller ophæve en godkendelse. Udnyttes en godkendelse, der er klaget over, sker det derfor for egen regning og risiko.

Kommunens afgørelse kan også indbringes for domstolene. En retssag skal være anlagt inden 6 måneder fra den dag, afgørelsen er offentliggjort³.

1.4. Gyldighed

Vilkår:

1.4.1. Godkendelsen bortfalder, hvis ikke bygge- og anlægsarbejder er igangsat inden 2 år fra denne afgørelse er meddelt.

Godkendelsen til udvidelse af dyreholdet følger kontinuitetsprincippet jf. § 33 stk. 3 i husdyrbrugsloven regnet fra afslutning af bygge- og anlægsarbejdet.

1.5. Meddelelsespligt

Udskiftning af arealerne omfattet af denne godkendelse skal altid forud anmeldes til kommunen. Dette skal ske senest den 31. juli forud for det kommende dyrkningsår⁴.

Anmeldelsen vurderes herefter af kommunen. Udskiftning af arealer inden for samme kategori (ejede/forpagtede og tredjemands arealer) kan ske uden en ny godkendelse såfremt kommunen vurderer, at de nye arealer ikke er mere sårbare⁴.

1.6. Revurdering af miljøgodkendelsen

Virksomhedens miljøgodkendelse og eventuelle tillæg skal regelmæssigt og mindst hvert 10. år tages op til revurdering⁴. Den første regelmæssige vurdering af denne miljøgodkendelse skal dog foretages, når der er forløbet 8 år.

1.7. Ophør

Vilkår:

1.7.1. Ved ophør af produktionen skal staldene rengøres. Gødning bringes ud i henhold til aktuelle regler om udspredding. Eventuelle rester af olie og/eller kemikalier bortskaffes i henhold til gældende regulativer herfor.

Hvis husdyrproduktionen ophører, skal ejeren kontakte kommunen inden 4 uger, så der kan aftales en forsvarlig nedlukningsplan.

1.8. Godkendelsens indhold og vurderinger

I de følgende kapitler gives en detaljeret beskrivelse af den ansøgte produktion og kommunens vurderinger af de mulige effekter på det omgivende miljø og naturen.

Hvis kommunen har fastsat vilkår, vil de være beskrevet detaljeret i begyndelsen af det kapitel eller afsnit, de vedrører. Det vil ofte være sådan, at ansøger skal kunne dokumentere overfor kommunen, at et vilkår er opfyldt. Eventuelle krav til dokumentation er samlet i afsnit 1.1.

Gennem Husdyrloven pålægges den enkelte landmand at redegøre for brugen af BAT - bedst tilgængelig teknologi (Best Available Technology).

BAT er berørt i flere af de følgende afsnit, og der er evt. formuleret vilkår i relation til EU-direktivets krav herom.

Der skal redegøres for BAT på følgende 6 områder: staldindretning, foder, opbevaring/behandling af husdyrgødning, udbringning af husdyrgødning, forbrug af vand og energi, management.

³ Jf. husdyrgodkendelseslovens § 90

⁴ jf. Bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug.

Selvom der ikke er lavet et specifikt BAT notat (BREF-dokument) inden for kvægdrift, er det Sorø kommunes opfattelse, at mange af BAT-elementerne fra BREF for svin og fjerkræ er generelle, og derfor kan overføres til kvægbrug.

2. HUSDYRBRUGETS BELIGGENHED OG PLANMÆSSIGE FORHOLD

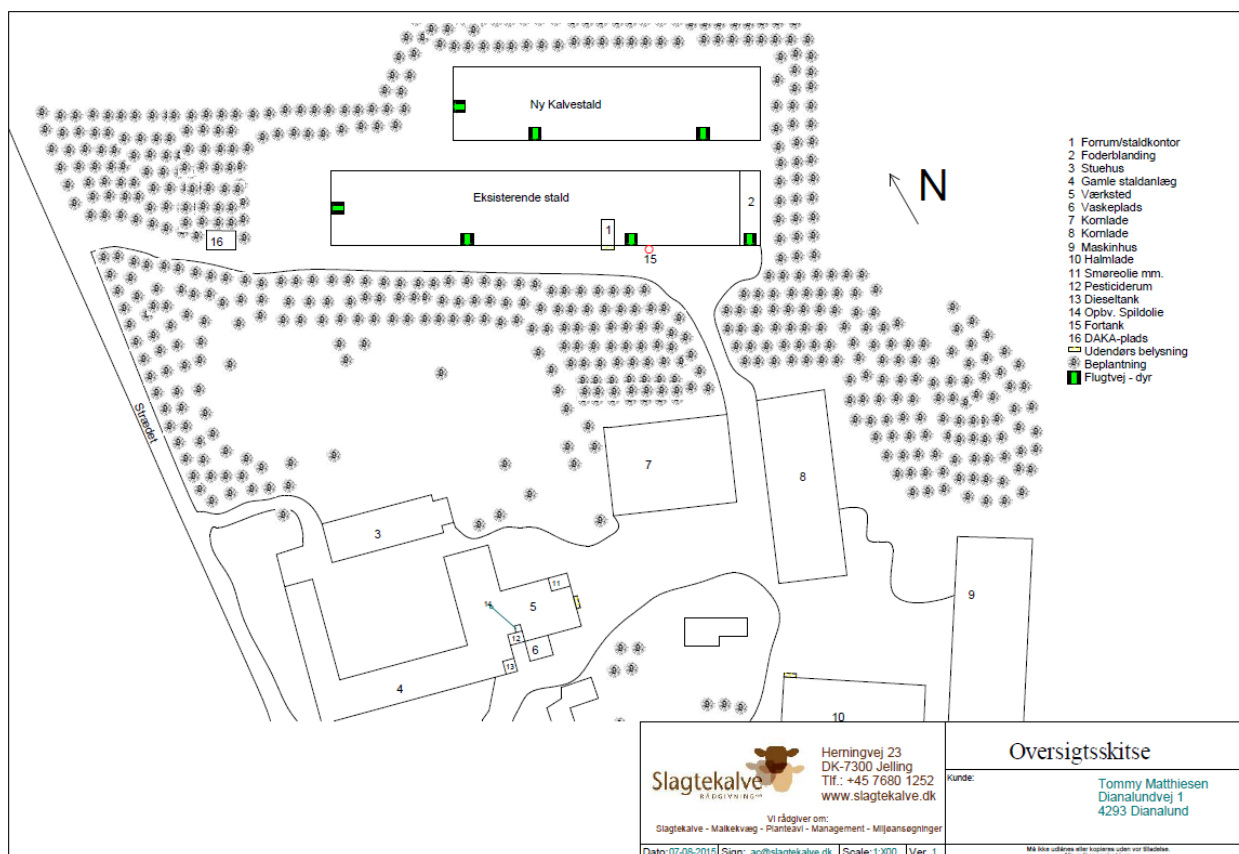
2.1. Nye og eksisterende anlæg på ejendommen

Vilkår:

2.1.1. Der skal nord og øst for den nye stald etableres og stedse vedligeholdes en afskærmende beplantning. Beplantningen skal være bestående af mindst 3 rækker, naturligt forekommende løvtræer og buske som vist på kortet nedenfor. Beplantningen skal være udført senest ét år efter stalden er opført.

Der er søgt om opførelse af en ny kalvestald parrallel med og nordøst for den eksisterende stald. Den nye stald bliver på ca. 25 x 100 m og opføres i samme materialetyper og farver som den eksisterende.

Der anlægges et beplantningsbælte øst og nord for den nye stald i stedet for det, der i dag omkranser den eksisterende stald.

Anlægstegning

2.2. Anlæggets beliggenhed i forhold til fredninger, bygge- og beskyttelseslinjer mv.

Kommunen har konstateret at alle afstandskrav til vandforsyning, vej og naboskel mv. i henhold til § 8 i Lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug, er overholdt.

Kommunen har desuden konstateret, at det projekterede anlæg ikke er i konflikt med eksisterende fredninger, strand- klit-, sø-, å- og fortidsmindebeskyttelseslinjer og udenfor skov-, vej- og kirkebyggelinjer.

2.3. Placering i landskabet

Anlægget ligger i et område, der er udpeget som værdifuldt landskabsområde i Kommuneplan 2013-2024.

I Kommuneplanens retningslinjer for området står der bl.a. "... Værdifulde landskabsområder er egnskarakteristiske og oplevelsesrige landskaber af høj kvalitet. I de værdifulde landskabsområder skal de karakteristiske landskabstræk og særlige visuelle oplevelsesmuligheder beskyttes og forbedres. Befolkningens adgang til de værdifulde landskabsområder kan udbygges, hvor det er muligt, og hvor det ikke strider imod beskyttelseshensyn. Der kan som hovedregel kun opføres nye bebyggelser, der er erhvervsmæssigt nødvendigt for den jordbrugsmæssige drift... Byggeri og anlæg til jordbrugsmæssige formål skal søges indpasset i landskabet..."

Kommunen vurderer derfor, at det ansøgte projekt ikke vil være i strid med kommuneplanens retningslinjer vedrørende det værdifulde landskabsområde landskab.

Kommunen vurderer samlet, at udvidelsen ikke vil forringe de landskabelige-, kulturhistoriske-, naturmæssige-, geologiske- eller rekreative værdier i området samt at det ikke vil få indflydelse på det udpegede landskabsområde.

3. HUSDYRHOLDET OG PRODUKTIONSFORHOLD

3.1. Husdyrholdet og staldanlæg

Vilkår:

3.1.1. Husdyrholdet skal være sammensat og staldindretning m.v. skal være i overensstemmelse med oversigten nedenfor:

Dyrehold og staldtype	Staldafsnit nr.	Vægtgrænser	Antal årssdyr	Stipladser	DE
Tyrekalv, tung race Dybstrøelse (hele arealet)	Eks. Stald	55 – 220 kg	1000	378	107,84
Ungtyr, tung race Dybstrøelse (hele arealet)	Eks. Stald	220 – 272 kg	800	88	48,48
Ungtyr, tung race Dybstrøelse (hele arealet)	Eks. Stald	220 – 395 kg	200	74	40,79
Tyrekalv, tung race Dybstrøelse (hele arealet)	Ny stald	55 – 220 kg	400	151	43,14
Ungtyr, tung race Dybstrøelse (hele arealet)	Ny stald	220 - 395	400	148	81,59
Dyreenheder i alt					321,84

Almindelige sæsonudsving i husdyrproduktionen samt tilpasninger pga. sanering og lignende accepteres. Tilpasninger, f.eks. som følge af ændrede vægtgrænser indenfor samme dyregruppe, accepteres også, så længe det samlede antal DE ikke overskrides.

Kommunens vurdering i forhold til BAT

Det skal bemærkes, at alle eksisterende staldafsnit indgår i projektet og dermed i den nedenstående vurdering. Kommunen vurderer dermed, at der samlet set, for både de eksisterende og nye staldafsnit, ikke er behov for at stille vilkår om yderligere BAT- tiltag vedr. staldindretning frem til næste revurdering. I vurderingen er indgået hensyn til de eksisterende staldes alder og staldsystemer samt en afvejning af forholdet mellem miljøeffekt og omkostninger.

Som udgangspunkt finder kommunen, at BAT-niveau for ammoniakfordampning skal svare til en beregning foretaget ud fra Miljøstyrelsens vejledende emissionsgrænseværdier opnåelige ved anvendelse af bedste tilgængelige teknik (BAT). Der findes imidlertid ikke vejledende emissionsgrænseværdier for kødkvæg.

Natur- og Miljøklagenævnet har (jf. NMK-132-00507) berørt emnet. Nævnet skriver: "Miljøstyrelsen er ikke fremkommet med emissionsgrænseværdier for tyrekalve og ungtyre, hverken på dybstrøelse eller på gyllesystem. Det er fast praksis at opstalde tyrekalve og ungtyre på dybstrøelse, og det er ikke Natur- og Miljøklagenævnets praksis at anse dybstrøelse som værende ikke BAT..."

Kommunen vurderer på denne baggrund, at der samlet set, for både de eksisterende og nye staldafsnit, ikke er behov for at stille vilkår om yderligere BAT- tiltag vedr. staldindretning frem til næste revurdering. I vurderingen er indgået hensyn til de eksisterende staldes alder og staldsystemer samt en afvejning af forholdet mellem miljøeffekt og omkostninger.

3.2. Fodring

Der anvendes tidssvarende foderplanlægning og udfodringsteknikker, der er med til at begrænse spild og tab af næringsstoffer til miljøet. Kommunen vurderer, at der med de nuværende og planlagte tiltag til opbevaring og håndtering af foder ikke sker en væsentlig øget påvirkning af omgivelserne.

Med henblik på at reducere dyrenes N-udskillelse er det ifølge BREF-dokumentet (2003) BAT, at tilpasse foderet til dyrenes behov i de forskellige produktionsfaser (fasefodring), at optimere foderet på baggrund af fordøjelige/disponible næringsstoffer samt at tilsætte foderet aminosyrer. Derudover nævnes det, at visse fodertilsætninger, herunder enzymer, kan forøge fodereffektiviteten. Tilsvarende er det BAT, at anvende fasefodring med højtfordøjelige uorganiske foderfosfater og/eller fytase – for at få reduceret fjerkræs og slagtesvins fosforudskillelse.

BREF-dokumentet omhandler alene slagtesvin og fjerkræ og ikke kvæg. Idet koen er en drøvtygger, kan de forhold der er nævnt i BREF-dokumentet ikke ukritisk overføres til en kvægproduktion. Således er det f.eks. ikke muligt at anvende fytase eller syntetiske aminosyrer. I de senere år har der imidlertid været øget forsknings- og rådgivningsmæssig fokus på fosfor og fordringsnormen for fosfor er reduceret. Gennem foderplanlægningen er der ligeledes fokus på indholdet af såvel fosfor som protein i foderblandingen.

Kommunens vurdering i forhold til BAT

Sammenholdes ansøgers valg af fodringsteknik med BREF-dokumentet, vurderer kommunen, at det ansøgte projekt lever op til kravene til BAT vedr. fodring.

3.3. Øvrige produktionsforhold

Vilkår:

- 3.3.1. Opbevaring af diesel/fyringsolie i overjordiske tanke skal til enhver tid ske i en typegodkendt beholder, der står overdækket på fast og tæt bund, således at spild kan opsamles, og at der ikke er risiko for afløb til jord, kloak, overfladevand og grundvand.

- 3.3.2. Tankning af diesel skal til enhver tid ske på en plads med fast og tæt bund, enten med afløb til olieudskiller eller således at spild kan opsamles, og at der ikke er risiko for afløb til jord, kloak, overfladevand eller grundvand.
- 3.3.3. Farligt affald skal opbevares i egnede beholdere og på tæt bund med opkant, uden afløb til kloak. Oplagspladsen skal være under tag, og indrettes således at spild kan opsamles ved brud på den beholder, der indeholder den største mængde farligt affald.
- 3.3.4. Medicinaffald, veterinært affald m.v. skal opbevares under tag og utilgængeligt for uvedkommende.

I forbindelse med ansøgningen er indsendt en række oplysninger om de øvrige produktionsforhold på ejendommen, herunder oplysninger om ventilationsforhold, spildevandsforhold, forbrug af råvarer, energi og vand, transport til og fra ejendommen, affaldshåndtering samt støjkilder på ejendommen. Den samlede redegørelse ses i bilag 1.

Kommunens vurdering i forhold til BAT

I henhold til BREF (2003) er det BAT at registrere energi- og ressourceforbrug samt forbrug og anvendelse af handels- og husdyrgødning.

Der er i ansøgningen redegjort for hvordan det ansøgte med hensyn til ventilationsforhold og forbrug af energi og vand lever op til kravet om BAT. Kommunen har stillet vilkår om logbog til egenkontrol af vand- og energiforbrug, og det vurderes med dette tiltag at det ansøgte lever op til kravet om BAT.

3.4. Driftsforstyrrelser eller uheld

Vilkår:

3.4.1. Landbruget skal udarbejde en beredskabsplan, der skal foreligge på bedriften senest ved miljøgodkendelsens ibrugtagning. Beredskabsplanen skal som minimum indeholde:

- Procedurer, der beskriver relevante tiltag med henblik på at "stoppe ulykken/uheldet" og begrænse udbredelsen.
- Oplysninger om hvilke interne/eksterne personer og myndigheder, der skal alarmes og hvordan.
- Kortbilag over bedriften med angivelse af miljøfarlige stoffer, afløbs- og drænsystemer og vandløb m.m.
- En opgørelse over materiel, der er tilgængeligt på bedriften, eller der kan skaffes med kort varsel, og kan anvendes i forbindelse med afhjælpning, inddæmning og opsamling af spild/lækage, der kan medføre konsekvenser for det eksterne miljø.
- Beredskabsplanen skal være let tilgængelig for personalet på virksomheden, og være tilgængelig i en udgave på et sprog, som personalet kan forstå. Personalet skal mindst en gang årligt gøres bekendt med planens indhold og placering.
- Beredskabsplanen skal gennemgås mindst 1 gang årligt.

Ansøger oplyser, at der vil blive udarbejdet en beredskabsplan for bedriften, der beskriver hvordan medarbejdere og ejer skal handle i tilfælde af brand, overløb af gylle, kemikalie- og oliespild samt strømsvigt m.v.

I henhold til BREF (2003) er det BAT at have nødfremgangsmåde ved evt. uheld.

Kommunens vurdering i forhold til BAT

Kommunen vurderer, at med vilkåret om at der skal findes en opdateret beredskabsplan på ejendommen lever det ansøgte op til kravet om BAT.

4. GØDNINGSTYPER OG -HÅNDBLING

4.1. Husdyrgødning

Vilkår:

- 4.1.1. Markstakke med komposteret dybstrøelse må ikke være placeret nærmere end 100 meter fra nabobeboelse.
- 4.1.2. Markstakke med komposteret dybstrøelse må ikke være placeret nærmere end 100 meter fra ammoniakfølsomme naturtyper i Natura 2000-områder (se kortet i afsnit 6.1.).

Den producerede husdyrgødning på ejendommen er dybstrøelse. Der produceres i alt på ejendommen 2.822 tons dybstrøelse pr. år. Bedriften under CVR-nummeret omfatter også drift på en anden ejendom. Husdyrgodkendelsesloven kræver da, at alle arealer under CVR-nummeret skal omfattes af miljøgodkendelsen. Dette kræver, at den samlede mængde af produceret husdyrgødning gøres op og indgår i ansøgningssystemets beregninger af udbringningsarealernes belastning med kvælstof og fosfor.

Nedenfor ses en oversigt over den samlede produktion og tilførsel af DE på ejendommen.

I de følgende afsnit redegøres nærmere for de enkelte gødningstyper og deres håndtering.

Regnskab for husdyrgødning	DE
Dybstrøelse produceret på Dianalundvej 1A	321,84
Kvæggylle produceret på øvrige ejendomme under CVR nr. 63152714	156,64
Minkgylle modtaget fra til landbruget Ostrupvej 19	109,80
Blandet gylle modtaget fra landbruget Tågerupvej 5	154,26
Svinegylle modtaget fra landbruget Alleshavevej 64	124,23
I alt (til udspredning på ejede og forpagtede arealer)	866,77

Al produceret husdyrgødning på ejendommen er dybstrøelse (fast gødning). Der er således ingen fyldende husdyrgødning, og der er ingen gyllebeholdere på ejendommen.

BREF omhandler hovedsageligt opbevaring og håndtering af flydende husdyrgødning.

Ansøger oplyser, at der ca. hver tredje måned sættes små kalve ind i stalden, men dybstrøelsesmåten i boksene bliver liggende, og der udmuges en gang årligt. Dybstrøelsen køres enten direkte ud eller lægges i markstak.

Kommunens vurdering i forhold til BAT

Sammenholdes ansøgers foranstaltninger vedr. opbevaring og håndtering af husdyrgødning med BREF-dokumentet, vurderer kommunen, at det ansøgte projekt lever op til kravene til BAT på området.

4.2. Fosforindhold i husdyrgødningen

For husdyrbrug med konventionel produktion af malkekvæg, skriver Miljøstyrelsen bl.a. i "Vejledning om emissionsgrænseværdier opnåelige ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT)" om fosfor. Ved udbringning af husdyrgødning svarende til harmonikravet for kvælstof, vil fosfortilførslen til udbringningsarealerne for flere husdyrtyper overstige afgrødernes be-

hov, der ligger på 20-25 kg P/ha. Ved en fortsat ophobning af fosfor i landbrugsjorden er der risiko for, at fosforbidraget fra landbrugsjorden til vandmiljøet kan øges.

De teknikker og teknologier, der er rettet mod at reducere tilførslen af fosfor til udbringningsarealerne omfatter enten fodringsteknikker, der mindsker husdyrgødningens indhold af fosfor, eller separeringsteknikker, der medfører, at den mest fosforholdige del af husdyrgødningen kan afsættes til udbringning på andre arealer eller til forbrænding eller afgangning i biogasanlæg.

For så vidt angår optimering af fosforudnyttelsen ved fodring af malkekvæg, vil mange fodermidler i praksis have et fosforindhold, der overstiger koens fysiologiske behov uden brug af mineralisk fosfor. Fodermidlernes naturligt høje indhold af fosfor vil derfor i mange tilfælde begrænse muligheden for at optimere fosfortildelingen i praksis. Adgang til foderanalyser for fosfor kunne i praksis give mulighed for at planlægge tildelingen af fosfor mere præcist, men manglende viden om fordøjeligheden af foderets fosforindhold betyder, at der fortsat skal være en sikkerhedsmargin i fodringsnormerne og fodringsplanlægningen, der tager hensyn hertil.

Kommunens vurdering i forhold til BAT

Sorø Kommune er enig med Miljøstyrelsen, der i vejledningen vurderer, at der på nuværende tidspunkt ikke findes tilgængelige teknikker eller teknologier, der kan anvendes til at fastlægge emissionsgrænseværdier for fosforudledning fra kvægbesætninger.

5. GENER FRA HUSDYRBRUGETS ANLÆG

5.1. Lugt

Miljøstyrelsens ansøgningssystem har beregnet hvilke afstande, der mindst skal være fra stalene til forskellige beboelsestyper, se tabellen nedenfor. Her ses også de målte afstande til den nærmeste beboelse indenfor hver type.

Områdetype	Geneafstande, minimum (m)	Aktuelle afstande (m)
Byzone / Sommerhusområde	255	2.500
Samlet bebyggelse	170	171
Enkelt bolig	81	171

Lugtgeneafstandene er beregnet for fuld besætning. Alle eksisterende og nye stalde indgår i beregningen.

Geneafstanden tager udgangspunkt i afstanden fra centrum af et staldanlæg til en nabo/områdegrænse, hvor genekriteriet skal overholdes. Da der er flere lugtkilder (flere stalde) beregnes en vægtet gennemsnitsafstand, der tager hensyn til, at der er flere stalde med forskellige emissioner. Det betyder, at afstanden til områdetyperne er beregnet ud fra et teoretisk lugtcentrum. Nærmeste enkelt bolig (uden landbrugspligt) og nærmeste samlede bebyggelse ses på kortet nedenfor.

Afstanden til nærmeste nabo (rød prik) og samlet bebyggelse

Som det ses af tabellen ovenfor, overholder den ansøgte produktion lovens minimumkrav til lugtgeneafstande til de forskellige typer af beboelser i området, idet den vægtede gennemsnitsafstand (171 m) er større end beregnede geneafstand (170 m).

Kommunen forventer ikke væsentlige lugtgener fra produktionens foderanlæg. Der vil være en emission af lugt fra stalden, der udelukkende er naturligt ventileret. Lugtgenerne fra staldventilationen kan begrænses ved hyppig og grundig rengøring af staldafsnittene og udstyr.

Lugt fra stalde vil dog altid i en vis udstrækning afhænge af landmandens indsats vedr. rengøring og staldhygiejne.

5.2. Fluer og skadedyr

Vilkår:

5.2.1. Der skal på ejendommen foretages effektiv fluebekæmpelse som minimum i overensstemmelse med de nyeste retningslinjer fra Statens Skadedyrlaboratorium.

I forbindelse med dyreholdet kan der forekomme gener fra fluer og gener fra skadedyr (rotter, mosegrise m.v.).

Forebyggelse af flueplage kræver først af alt en god gødningshåndtering og en generel god staldhygiejne. Derudover kan der sættes ind med bekæmpelse på særlige steder eller i særlige situationer. Ansøger har oplyst, at han generelt følger Statens Skadedyrlaboratoriums "Retningslinier for fluebekæmpelse på og omkring gårde med husdyr". Derudover oplyses det, fluelarver bliver bekæmpet med Neporex (aktivstof Cyromazin).

Det er husdyrbrugets almindelige pligt, at holde stalde, lagre og andre anlæg i forsvarlig rottesikret stand. Derudover holdes i videst mulig omfang ryddeligt omkring ejendommen, for at undgå at tiltrække skadedyr. Eventuel forekomst af rotter skal anmeldes til kommunen, der derefter foretager bekæmpelse. Ansøger oplyser, at der er tegnet abonnement ved DLG Skadedyrsikring om løbende bekæmpelse af rotter.

Døde dyr opbevares indtil de bliver afhentet, efter reglerne i bekendtgørelsen herom⁵. Ansøger har oplyst, at døde dyr konkret opbevares vest for stalden under kadaverkappe.

Kommunen vurderer, at ejendommens tiltag til forebyggelse og bekæmpelse af fluer og skadedyr vil være tilfredsstillende.

5.3. Støj, støv og lysgener fra anlægget og maskiner

Vilkår:

5.3.1. Støjbelastning fra landbrugsdriften på ejendommens bygningsparcel, herunder fra stalden, må i intet punkt - målt på nærmeste nabobeboelse med tilhørende arealer i tilknytning til boligen - overstige nedenstående værdier. De angivne værdier for støjbelastningen er de ækvivalente, korrigerede lyd niveauer i dB(A).

Dag	Kl.	Reference	dB(A)
Mandag-Fredag	07-18	8 timer	55
Lørdag	07-14	7 timer	55
Lørdag	14-18	4 timer	45
Søn- og helligdage	07-18	8 timer	45
Alle dage	18-22	1 timer	45
Alle dage	22-07	0,5 timer	40
Spidsværdi	22-07	-	55

Den væsentligste stationære støjkilde fra husdyrbruget er foderanlæg samt den daglige brug af traktor og transportere til og fra ejendommen. Der må endvidere påregnes støj fra dyrene, når de flyttes til og fra ejendommen og mellem staldafsnittene. Foderanlægget er placeret inde i stalden i den eksisterende bygning.

Fra anlægget kan der fremkomme støvgener i forbindelse med levering af kraftfoder og mineraler. I forbindelse med transportere til og fra markerne samt ved markarbejde kan der opstå støvgener i lokalområdet.

Eventuelle lysgener fra ejendommen kan stamme fra staldanlæg, hvor der er tændt lys om aftenen. Udendørs belysning er placeret ved indgangen til kalvestalden, indkørslen til værkstedet og ved gavl på halmladen (se placering i Bilag 2). Alle lamper er forsynet med bevægelsessensor, således at de kun tænder ved indkørsel til ejendommen.

Det er kommunens vurdering, at eventuelle støj- og støvgener samt belysningen på ejendommen ikke vil medføre væsentlige gener for naboer eller for trafikanter.

⁵ Bek. 558 af 01-06-2011 om opbevaring m.m. af døde produktionsdyr

5.4. Transport

I miljøgodkendelsen skal der indgå en vurdering af, om til- og frakørsel til virksomheden vil kunne ske uden væsentlig miljømæssige gener for de omboende. Færdsel på offentlig vej reguleres derimod af færdselsloven og håndhæves af politiet. Forhold vedrørende private fællesveje administreres af kommunen som vejmyndighed efter privatvejsloven.

Hovedparten af transporter til og fra ejendommen med foderstoffer og levering/afhentning af kalve samt gødningstransporter sker i dagtimerne. Udbringning af husdyrgødning kan ske aften og nat i forårsperioden.

Transport af korn og halm sker primært i høstperioden og vil evt. også finde sted aften og nat. I forbindelse med høst af grovfoder, kan kørsel ligeledes finde sted aften og nat.

Kommunen vurderer, kørsel til og fra ejendommen ikke vil antage et omfang, der vil være til væsentlig gene for beboerne i området. Antallet af transporter fremgår af Bilag 1.

6. BEDRIFTENS PÅVIRKNINGER AF NATUR OG MILJØ

6.1. Ammoniakfordampning og naturområder

Vilkår:

- 6.1.1. Der må kun udbringes fast husdyrgødning nærmere end 100 meter fra naturområder, jf. kortet nedenfor, hvis det nedbringes i jorden inden 6 timer.
- 6.1.2. Der må ikke udbringes flydende husdyrgødning nærmere end 20 meter fra kanten af naturområder med mindre det nedfældes eller er forsuret, jf. kortet nedenfor.

Naturområder, der medfører særlige vilkår til udbringningspraksis.

Beregninger af bedriftens fordampning af ammoniak er foretaget automatisk i Miljøstyrelsens ansøgningsystem. Beregningerne bygger på det ansøgte projekt og de vilkår, der fremgår af de foregående afsnit.

Ifølge husdyrgodkendelsesloven er det et krav, at der skal ske en reduktion af ammoniakfordampningen på minimum 15 % for de stalde, hvor indretningen ændres og for nye stalde – i forhold til et fastlagt reference-staldsystem. Der er dog ikke fastsat noget reduktionskrav til kvæg, når staldsystemet er dybstrøelse.

Kommunens vurdering af udvidelsens påvirkning af naturen, herunder beregninger af ammoniakafsætning, omfatter hele husdyrbruget, dvs. både eksisterende og nye anlæg.

Den samlede fordampning af ammoniak fra stald og lager er beregnet til 1.377 kg N/år i nudrift og 2.141 kg N/år i ansøgt drift. Udvidelsen af husdyrbruget medfører således en øget fordampning af ammoniak fra stalde og lagre på 764 kg N/år.

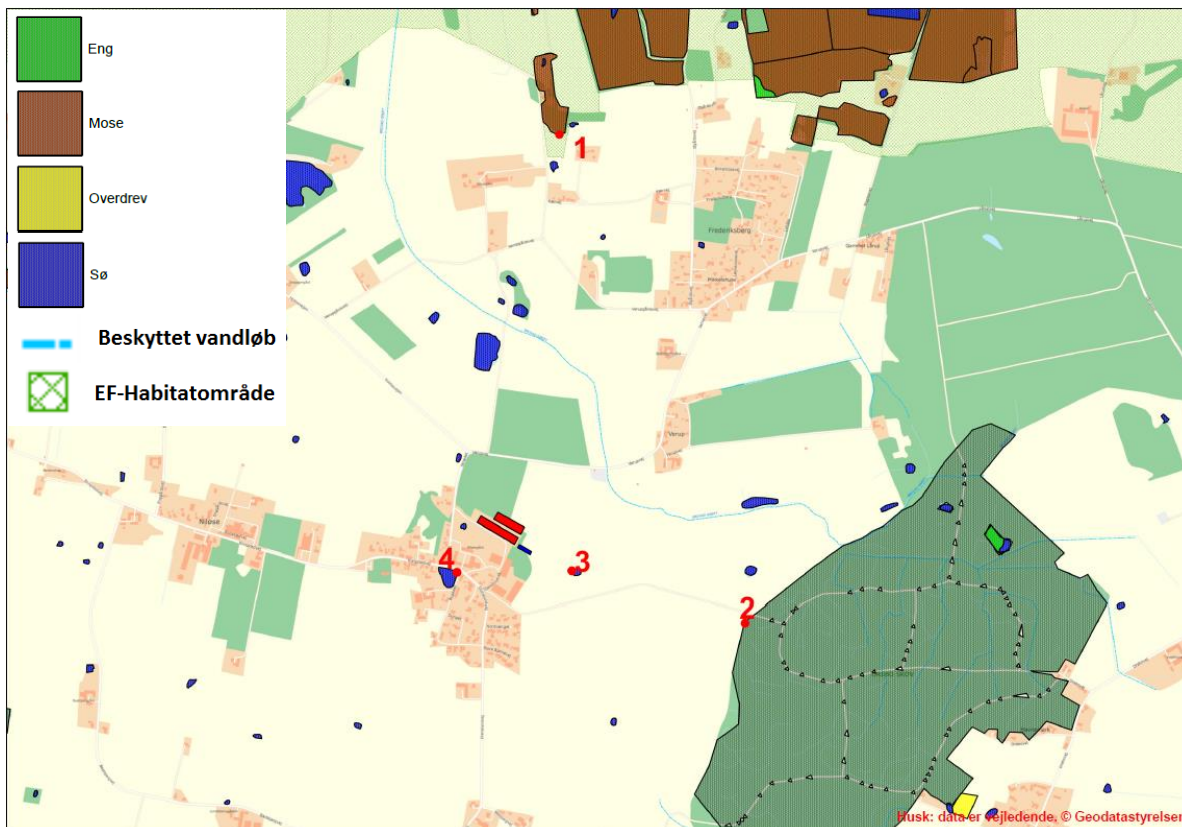
I nærheden af husdyrbruget er der Natura 2000 områder (kategori 1-natur), men ingen naturområder omfattet af § 7 i lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug (kategori 2-natur). Der er flere mindre moser, enge og søer beskyttede efter § 3 i Naturbeskyttelsesloven, samt ammoniakfølsom skov (kategori 3-natur).

Den forøgede belastning af ammoniak fra stald og lager i 4 udvalgte naturpunkter (se nedenstående kort) er beregnet til 0,0 – 0,6 kg N/ha per år. Den samlede belastning af ammoniak fra stald og lager i nærmeste Natura 2000 område er beregnet til 0,0 kg N/ha per år.

Kommunen vurderer, at udvidelsen:

- vil have en neutral effekt på naturen i Natura 2000 områder (kategori 1-natur)
- ikke vil påvirke naturarealer beskyttet efter husdyrgodkendelseslovens § 7 (kategori 2-natur) eller heder, moser, overdrev og skove (kategori 3-natur)
- vil have en neutral effekt på yngle-/rasteområder for arter beskyttede efter EF-habitatdirektivet bilag IV
- vil have en neutral effekt på beskyttet natur, der støder op til ejendommens udbringningsarealer

Kommunen vurderer samlet, at den projekterede udvidelse kan gennemføres uden negative konsekvenser for den omgivende natur.

Husdyrbrugets beliggenhed i forhold til naturpunkt 1-4 (rød prik).

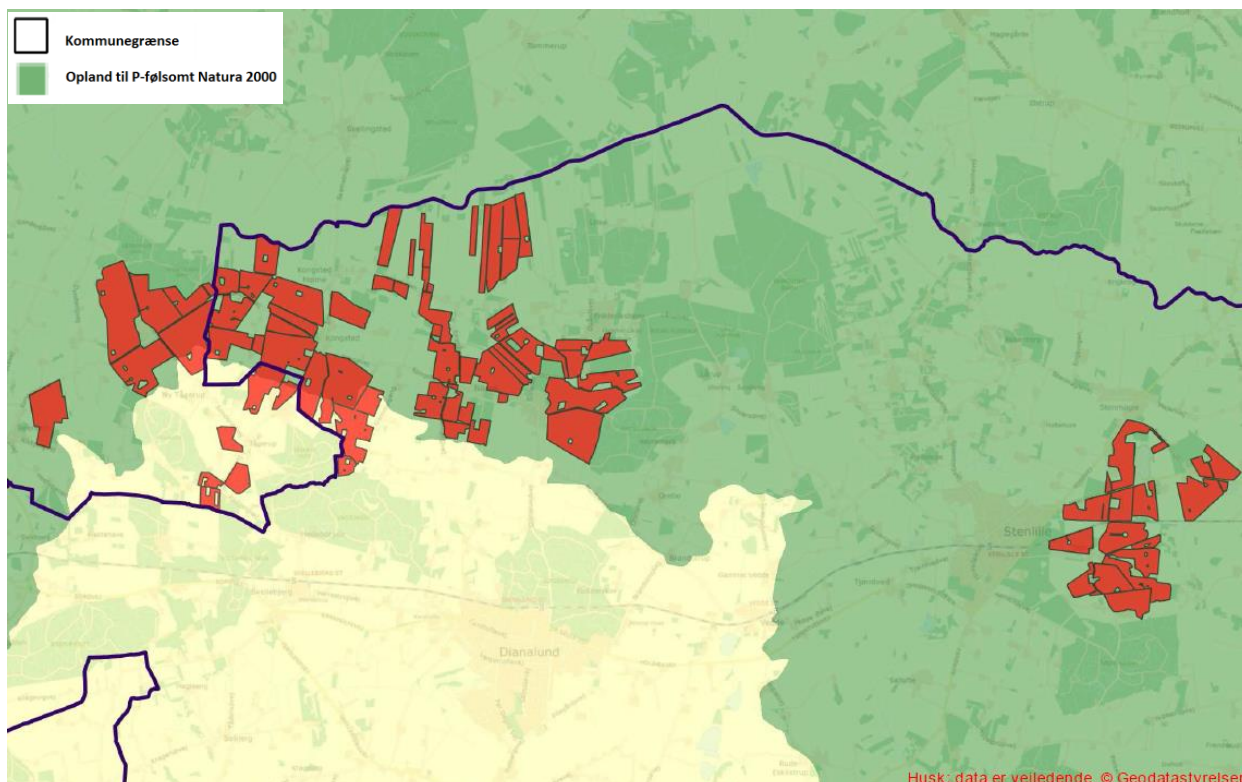
Kommunens detaljerede vurdering af naturforholdene ses i Bilag 3.

6.2. Udbringningsarealer

Til bedriften hører 987,15 ha ejede og forpagtede udbringningsarealer. Arealerne er ifølge ansøger fratrukket eventuelle randzoner. De ejede og forpagtede arealerne modtager gylle op til 0,88 DE/ha. Der indgår ingen aftalearealer med tredjemand i projektet.

En del af udspretningsarealerne er beliggende i Kalundborg Kommune. Kalundborg Kommune har derfor været hørt og har vurderet udbringningsarealerne. Kommunen har ikke stillet skærpede krav til udbringningspraksis. Kalundborg Kommunes detaljerede vurdering kan ses i Bilag 4.

Udbringingsarealerne

De mulige konsekvenser for de berørte følsomme områder er nærmere beskrevet og vurderet i de følgende afsnit.

Al husdyrgødning udbringes efter reglerne i husdyrgødningsbekendtgørelsen og i henhold til Plantedirektoratets normer for tilførsel af næringsstoffer til afgrøderne. Der udarbejdes mark- og gødningsplan, og der tages analyser af gyllen. Der udbringes ikke husdyrgødning på vandmættede, snedækkede, frosne eller oversvømmede arealer.

Jf. BREF er det med henblik på at reducere tabet af næringsstoffer til omgivelserne BAT at afbalancere tilførselen af gødning med afgrødens behov for næringsstoffer. Det er endvidere BAT at reducere risikoen for forurening af omgivelserne ved ikke at tilføre gødning til vandmættede, oversvømmede, frosne eller snedækkede arealer. Endvidere at undlade at tilføre gødning til arealer der skråner, støder direkte op til vandløb samt at udbringe gødning så tæt som muligt på tidspunktet for afgrødens optagelse af næringsstoffer. Det er endvidere BAT at tilrettelægge udbringningen af husdyrgødningen således at risikoen for lugtgener for omgivelserne minimeres.

Kommunens vurdering af BAT i forhold til udbringning af husdyrgødning

Miljøstyrelsen skriver i "Vejledning om emissionsgrænseværdier opnåelige ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT)" om ammoniakfordampning fra udbringning af husdyrgødning. De teknikker, der i marken kan reducere ammoniakfordampningen ved udbringning, er rettet mod at begrænse det tidsrum, i hvilket den mineralske del af kvælstofindholdet i gyllen er i kontakt med luften, eller sikrer, at den mineralske del forbliver på opløst form. Konkret omfatter det teknikker, der sørger for, at gyllen hurtigt kommer ned på eller i jorden, eller som giver gyllen en lavere pH-værdi (svovlsyrebehandling).

Sorø Kommune er enig med Miljøstyrelsen, der i vejledningen konkluderer, at gældende lovgivning, herunder allerede gennemførte ændringer af husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen, vedrørende udbringning af husdyrgødning er BAT for så vidt angår ammoniakfordampningen i marken.

Kommunen finder derfor, at det ansøgte lever op til kravene til BAT vedr. udbringning af husdyrgødning.

6.3. Fjord og hav

Vilkår:

6.3.1. På bedriftens udbringningsarealer må der maksimalt udbringes husdyrgødning svarende til et husdyrtryk på 0,88 DE/ha. Svarende til 82.710 kg kvælstof og 16.120 kg fosfor.

Udspretningsarealerne i den ansøgte bedrift afvander til Musholm Bugt og Jammerland Bugt. Påvirkningen fra husdyrbruget skal derfor vurderes ud fra husdyrgodkendelsesloven, ud fra habitatdirektivet og i forhold til mål og rammer i de statslige Vandplaner 2009 - 2015 for Hovedopland "Smålandfarvandet" og Hovedopland "Kalundborg". Den detaljerede vurdering ses i Bilag 5.

Krav og vurdering ud fra husdyrgodkendelsesloven

Til Musholm Bugt stilles der i husdyrgodkendelsesloven ikke maksimale grænser for udledning af kvælstof og fosfor, der rækker ud over de generelle harmoniregler til dette vandområde.

Mens der derimod til Jammerland Bugt stilles maksimale grænser for udledning af fosfor gennem fosforklasser:

Når der, som i dette tilfælde, er dele af udspretningsarealerne, der er sandjord, hvor der ikke stilles krav til fosforoverskuddet, mens andre dele af udspretningsarealerne er beliggende i fosforklasserne 2 og 3 vil kravet til fosfor blive udregnet som et vægtet gennemsnit for hele bedriften.

Fosforkravet opfyldes i den ansøgte bedrift ved af sænke dyretrykket til 0,88 DE/ha, herved sikres det, at fosforoverskuddet ikke overstiger det tilladte.

Krav og vurdering ud fra habitatdirektivet

Kommunen har foretaget en vurdering af projektet i overensstemmelse med habitatdirektivets retningslinjer og Miljøstyrelsens vejledning herom.

Vurderingen er, at bidraget med kvælstof og fosfor fra den ansøgte bedrift i sig selv ligger langt under det afskæringskriterium, som Miljøstyrelsen fastsætter som grænsen for væsentlighed.

Husdyrtrykket i de aktuelle oplande har ikke været stigende i perioden 2007 til 2015. Det er derfor kommunens vurdering, at heller ikke projektet i kumulation med andre projekter eller aktiviteter kan medføre skadevirkning på habitatområderne i vandoplandene.

Krav og vurderinger ud fra Vandplanernes mål og rammer

Det fremgår af både "Vandplan 2010-2015 for Smålandsfarvandet" og af "Vandplan 2010-2015 for Kalundborg" at miljømålet for områderne er "god tilstand", og at dette mål ikke er opfyldt. Kommunen må derfor, som udgangspunkt, ikke give tilladelse til en øget påvirkning af områderne før "det er godtgjort, at miljømålet uanset tilladelsen kan nås ved hjælp af andre tiltag."

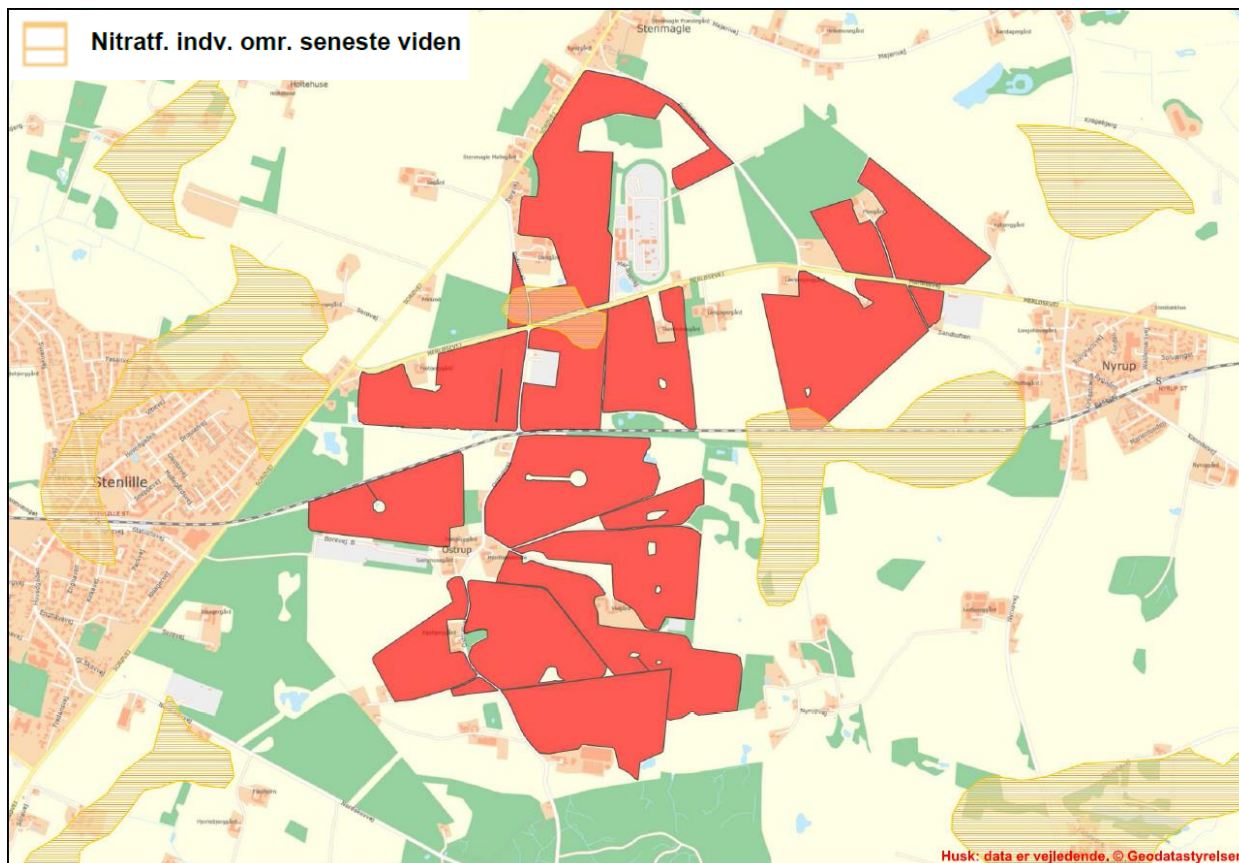
Det er kommunens vurdering, at der samlet set ikke er tale om en øget påvirkning som følge af projektet.

I forhold til de marine oplande er der således ikke behov for at stille vilkår om begrænsning af kvælstofudvaskningen udover de grænser, der fremkommer af husdyrgodkendelsesloven.

6.4. Grundvand

Vilkår:

6.4.1. På bedriften må ikke anvendes et sædskifte, der har et højere udvaskningsindeks end 96 svarende til et K2 kvægsædskifte, jf. Bilag 6.

Udbringningsarealerne (røde) og deres overlap med nitratfølsomt indvindingsområde

Ca. 11,27 ha af udbringningsarealerne er beliggende i nitratfølsomt indvindingsområde. Der er ikke udarbejdet indsatsplan for beskyttelse af grundvandet for området, men den er ved at blive udarbejdet.

Husdyrgodkendelsesloven stiller krav om, at udvaskningen fra udbringningsarealer i sådanne områder ikke må øges fra nudrift til ansøgt produktion, hvis den i efter-situationen er over 50 mg nitrat/liter. For at overholde dette krav, har ansøger valgt virkemidler, der afspejles i vilkåret ovenfor, samt i vilkåret om maksimalt husdyrtryk i afsnit 6.3..

Med de nævnte vilkår viser beregningerne i Miljøstyrelsens ansøgningsystem, at der ikke sker nogen merudvaskning fra nudrift til ansøgt produktion, og lovens krav er opfyldt.

7. EGENKONTROL, MANAGEMENT OG ALTERNATIVE LØSNINGER

7.1. Management og egenkontrol

Vilkår:

7.1.1. Der skal føres logbog over egenkontrol. Logbogen skal som minimum indeholde oplysning om:

- Dato og handling i forbindelse med håndtering af husdyrgødning: Flytning og transport af dybstrøelse, samt etablering af markstak. Placering af markstak noteres ligeledes på et kortbilag.
- Dato for driftsuheld som kan medføre forøget forurening fra virksomheden, samt beskrivelse af hændelse og omfang.

Nedenfor ses ansøgers redegørelse for management og egenkontrol. Ansøgers egen redegørelse er gengivet i *kursiv*.

- *Der udarbejdes mark- og gødningsplan i henhold til lovkrav, således at tildelingen af næringsstoffer til afgrøderne optimeres*
- *Kvælstoftilførslen korrigeres årligt i forbindelse med kvælstofprognosen, der offentliggøres omkring 1. april (N-prognosen afhænger af klimaet de enkelte år)*
- *Husdyrgødning udbringes under hensyn til de generelle regler, og foregår i videst mulig omfang efter godt landmandsskab, hvilket vil sige at der tages hensyn til naboer, byområder osv.*
- *Der føres løbende kontrol med produktionsresultaterne i stalden via E-kontroller*
- *Besætningen gennemgås sammen med dyrlæge hver 4. uge, hvor besætningens behandlingsbehov konstateres*
- *Fodersammensætning og fodringsstrategi evalueres og tilpasses løbende sammen med konsulent, således at nyeste viden anvendes*
- *Der tages analyser af alt færdigfoderet i tilfælde af mistanke om uønsket sammensætning eller kvalitet*
- *I bedriftens driftsregnskab registreres forbrug af vand, energi, indkøbt foder, pesticider og handelsgødning*
- *Der føres sprøjtejournal og medicinjournal*
- *Der laves en beredskabsplan, således at evt. uheld kan stoppes, og konsekvensen for det omgivende miljø begrænses mest muligt*
- *Bedriftens drikkevandsinstallationer rengøres og efterses jævnligt med henblik på at undgå spild. Evt. lækager identificeres og repareres hurtigst muligt*
- *Ved påfyldning af marksprøjte sikres at der ikke sker overløb. Påfyldningen sker under opsyn*
- *Hvis f.eks. elforbruget stiger tages der kontakt til energiselskabet, hvorefter der udarbejdes en handlingsplan for at nedsætte forbruget*
- *Ejer opbevarer skriftlige forpagtningskontrakter, således at råderetten over udspretningsarealet kan fastslås. Ejer opbevarer endvidere skriftlige overførselsaftaler*
- *Energiforbrug opgøres årligt via årsrapporten*

- *Bedriftens medarbejdere uddannes løbende gennem kurser og efteruddannelse*
- *Medarbejdere er orienteret om, at ejendommen er miljøgodkendt og hvilket ansvar, der dermed følger*
- *Rengøring i og omkring bygninger foretages jævnligt med henblik på at minimere risikoen for lugt og uhygiejniske forhold*
- *Affald bortskaffes så vidt muligt til genbrug*

Kommunens vurdering i forhold til BAT

I henhold til BREF (2003) er det BAT at uddanne bedriftens personale, at registrere energi- og ressourceforbrug samt forbrug og anvendelse af handels- og husdyrgødning. Endvidere at have procedurer for at sikre ren- og vedligeholdelse af bygninger og inventar, at planlægge gødning af markerne korrekt samt at have nødfremgangsmåde ved evt. uheld.

Det vurderes, at ansøgning i forhold til management og egenkontrol lever op til kravet om BAT.

7.2. Alternative løsninger

Nedenfor ses ansøgers redegørelse for alternativer og 0-alternativer i forhold til det ansøgte. Ansøgers redegørelse er gengivet i kursiv.

0-alternativet er lig med den eksisterende produktion. En statisk tilstand er oftest ikke et udtryk for noget positivt, da der er ensbetydende med at hjulene er gået i stå. Dette er også tilfældet i landbruget. Det er derfor uundgåeligt, at landbruget hele tiden ændres i takt med omgivelserne. I alle virksomheder er der løbende krav til at tilpasse og optimere driften efter markedsforholdene. Inden for landbrugerhvervet er det en realitet, at landmanden står overfor faldende afregningspriser i forhold til inflationen samtidigt med at omkostningerne stiger. Der skal således produceres et stadig stigende antal enheder for at overleve økonomisk. Derfor vil det være uundgåeligt, at produktionen løbende skal optimeres og udvides.

Hvis produktionen ikke optimeres, smuldrer det økonomiske grundlag for virksomheden. Et konstant produktionsniveau er reelt en begyndende afvikling af produktionen med de personlige, samfundsmæssige og landskabelige konsekvenser, det giver. Samfundsmæssigt vil 0-alternativet derfor kunne betyde færre arbejdspladser dels på mejerier og slagterier, men også i de mindre lokale virksomheder (vognmænd, foderstoffer m.m.), og som følge af dette må det kunne forventes at samfundets indkomstdannelse mindskes.

0-alternativet er endvidere betydende med at driften ikke rationaliseres, og ikke mindst, at de miljømæssige tiltag som nærværende ansøgning indeholder ikke bliver implementeret.

8. BILAG

Bilag 1. Miljøteknisk redegørelse (fra ansøger)

Ventilation af driftsbygninger					
Bygning nr	Antal afkast	Afkast højde (m)	Afkast højde, over tag	Overtryk/undertryk/ andet	Bemærkninger
Bemærkninger: Alle produktionsbygninger er med naturlig ventilation					

Spildevand				
Spildevandstype	Årlig mængde, ca. m ³		Opsamling / bortskaffelse	
	Nudrift	Ansøgt	Nudrift	Ansøgt
Vaskeplads			Opsamles og køres til gyllebeholder på Kongstedvej 25	
Tagvand fra stalde			Offentlig regnvandskloak	
Bemærkninger				

Forbrug af råvarer, energi og vand			
Ressource	Nudrift	Ansøgt	Opbevaring (tanktype, bygning, indretning)
Dieselolie til traktor mv.	100.000 L	100.000 L	
Smøreolie			Værksted
Indkøbt foder			Kornlade + nederste del af stald
Pesticider			I aflukket rum m opsamlingsrist uden afløb
Elforbrug	90.000 kWh	92.000 kWh	
Drikkevand	6.600 m ³	10.000 m ³	
Vaskevand	250 m ³	250 m ³	
Vand til sprøjtning	950 m ³	950 m ³	
Andet			
Bemærkninger: En slagtekalv drikker cirka 35 liter vand om dagen, inkl. vandindhold i foder			

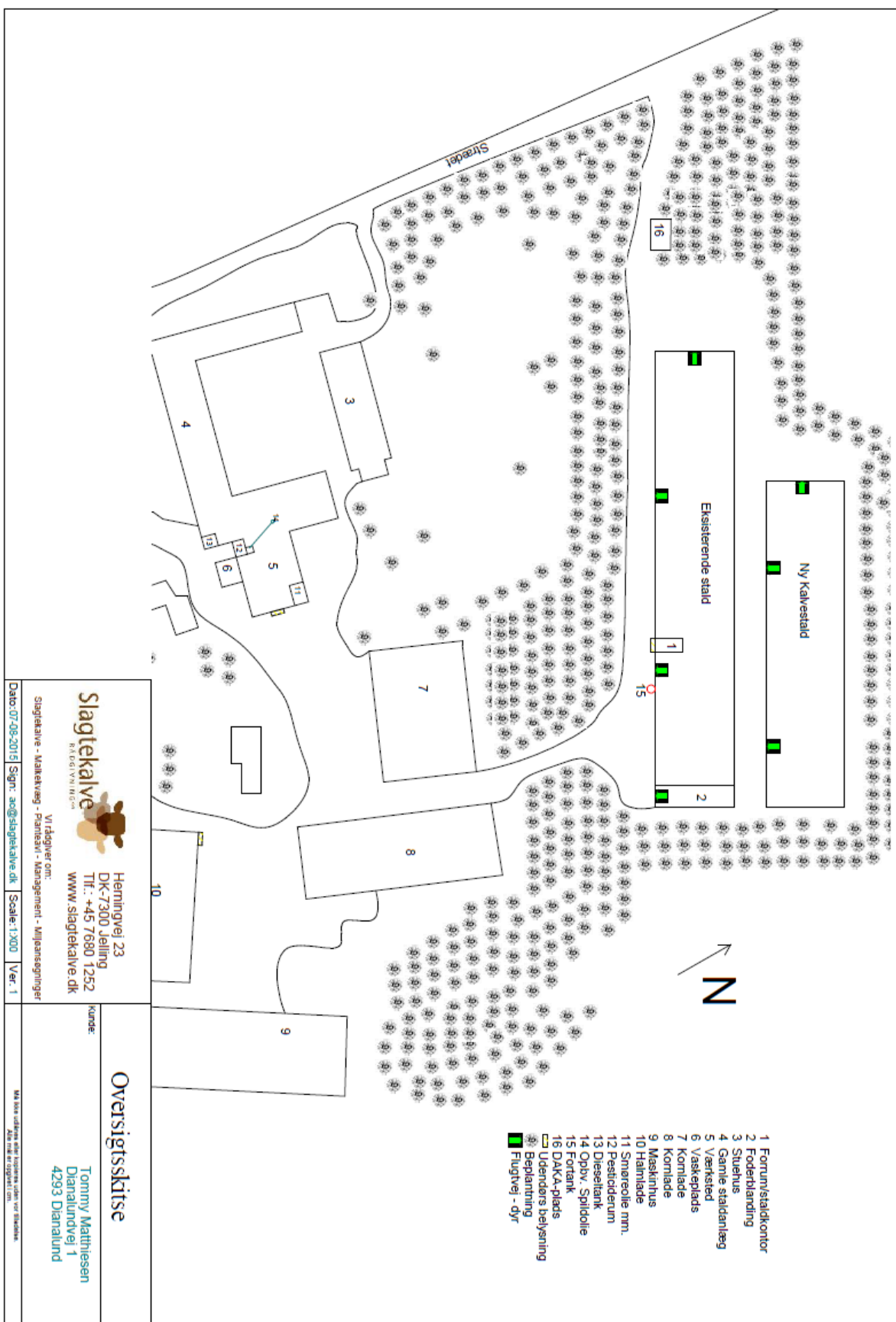
Transport til og fra ejendommen			
Transporttype	Nudrift antal/år	Ansøgt antal/år	Afvigelse + -
Udkørsel af dybstrøelse	145	220	75
Handelsgødning	1	1	-
Indkøbte foderstoffer	26	26	-
Modtagelse af kalve	12	12	-
Levering af kalve	52	52	-
Kørsel med markmaskiner	380	380	-
Dieselolie	15	15	-
Døde dyr	20	30	10
Andet, hjælpestoffer m.m.	10	10	-
Erhvervsrenovation	52	52	-
Dagrenovation	26	26	-
I alt	739	824	95

Affald				
Affaldstype	Opbevaringssted	Transportør	Modtageanlæg	Mængder pr. år (ca.)
Dagrenovation	Container ved stuehus	M Larsen	Affaldplus	6.000 L
Pap og papir. erhverv	Maskinhus	Ejer/ansat	Affaldplus	8.000 kg
Plastik, erhverv	Maskinhus	Ejer/ansat	Affaldplus	10.000 kg
Tom emballage (plast)	Maskinhus	Ejer/ansat	Affaldplus	1000 kg
Blyakkumulatorer	Værksted	Ejer/ansat	Affaldplus	100 kg
Olie og brændstoffiltre	Værksted	Dansk Oliegenbrug A/S	Dansk Oliegenbrug A/S	200 L
Lysstofrør og elsparepærer	Maskinhus	Ejer/ansat	Affaldplus	15 kg
Jern og metal	Maskinhus	Ejer/ansat	Affaldplus	250 kg
Kanyler og spidse genstande	Forum/kontor	Ejer/ansat	Affaldplus	10 kg
Medicinrester	Forum/kontor	Ejer/ansat	Affaldplus	1 kg
Døde dyr	Vest for stald	DAKA	DAKA	10.000 kg

Støjklider			
Type	Driftsperiode	Tiltag til begrænsning af støj	Placering
Ventilation	-	-	-
Foderblander	07.00 – 18.00	I den fjerneste ende af eks. stald, der ligger godt afskærmet af træer	
Daglig brug af traktor			
Transport af levende dyr			

Bilag 2.

Anlægstegning med nr. på bygningsafsnit

Bilag 3. Detaljeret vurdering af påvirkninger af naturområder

Retsgrundlag

Sorø Kommune har vurderet, om der i forbindelse med udvidelsen er behov for beskyttelse af naturen med dens bestand af vilde planter og dyr og deres levesteder, herunder områder, der er beskyttet mod tilstandsændringer, udpeget som internationalt naturbeskyttelsesområde eller udpeget som særligt sårbart over for næringsstofpåvirkning⁶. Kommunen har konkret vurderet, om der er naturområder, der efter Kommunens vurdering ikke beskyttes tilstrækkeligt af beskyttelsesniveauerne i Husdyrgodkendelsesloven⁷. Endvidere har Kommunen vurderet, om det ansøgte projekt i sig selv eller tilsammen med andre planer og projekter kan påvirke Natura 2000-områder og/eller yngle- eller rasteområder for habitatdirektivets bilag IV-arter væsentligt⁸. Herved har Kommunen sikret sig, at husdyrbruget kan drives på stedet uden at påvirke omgivelserne på en måde, der er uforenelige med hensynet til omgivelserne⁹.

Kommunens vurdering af udvidelsens påvirkning af naturen, herunder beregninger af ammoniakafsætning, omfatter hele husdyrbruget, dvs. både eksisterende og nye anlæg.

Beskyttet natur (naturbeskyttelses-, husdyrgodkendelsesloven og habitatdirektivet)

Naturbeskyttelseslovens § 3 beskytter overdrev, heder, moser, enge, strandenge, strandsumpe, søer og vandløb mod ændringer i tilstanden. Beskyttelsen gælder for alle de beskyttede naturtyper bortset fra søer og vandløb, hvis de har en minimumsstørrelse på 2.500 m² i sammenhængende areal. Beskyttelsen gælder for søer på 100 m² eller derover. De beskyttede vandløb er udpeget af de tidligere amtsråd og godkendt af miljøministeren.

Arealer, der er mindre end 2.500 m², er omfattet af beskyttelsen, hvis de indgår en mosaik af naturtyper med et samlet areal på 2.500 m² og for moser, også hvis de ligger i tilknytning til søer eller vandløb.

Husdyrgodkendelseslovens § 7 fastsætter en beskyttelse af en række konkrete ammoniakfølsomme naturtyper. Inden for de internationalt beskyttede Natura 2000-områder (kategori 1-natur) kan der således maksimalt tillades en total ammoniakbelastning på 0,2 – 0,7 kg N/ha/år, afhængig af antallet og størrelsen af øvrige husdyrbrug i nærområdet. Samme lov fastsætter også beskyttelsen mod ammoniak på udvalgte naturtyper uden for de internationale naturbeskyttelsesområder. Det drejer sig om højmoser, lobeliesøer og heder over 10 ha samt overdrev over 2,5 ha (kategori 2-natur), der er beskyttet mod en total ammoniakbelastning på mere end 1 kg N/ha per år, fra et givent husdyrbrug¹⁰.

Beskyttelsesniveauet på øvrige heder, moser og overdrev beskyttede efter naturbeskyttelseslovens § 3 samt ammoniakfølsomme skove (kategori 3-natur) beror på en konkret vurdering af, om der er tale om et naturområde af særlig regional eller lokal interesse¹¹.

Denne vurdering beror først og fremmest på en vurdering af områdets naturkvalitet på en skala fra I – V (høj, god, moderat, ringe og dårlig). Naturkvaliteten vurderes dels efter områdets struktur, dvs. vegetationssammensætning, drift af arealet herunder evt. afgræsning samt naturtypekarakteristiske strukturer. Desuden vurderes kvaliteten i forhold til diversiteten og artsammensætning på arealet, samt arternes følsomhed overfor ammoniak. Registrerede plantearter kategoriseres i denne sammenhæng som hhv. særligt værdifulde, positive, typiske, problematiske

⁶ Jf. § 23 stk. 2 i Husdyrgodkendelsesloven

⁷ Jf. § 29 i Husdyrgodkendelsesloven

⁸ Jf. §§ 7, 8 og 11 i Bekendtgørelse nr. 408 af 1. maj 2007 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter (habitatbekendtgørelsen).

⁹ Jf. § 19 stk. 2 i Husdyrgodkendelsesloven

¹⁰ Jf. Bilag 3, A, Nr. 2 i Bekendtgørelse nr. 291 af 6. april 2011 om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug

¹¹ Jf. Bilag 3, A, Nr. 3 i Bekendtgørelse nr. 291 af 6. april 2011 om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug

eller øvrige på baggrund af en artsliste udarbejdet af DMU. Endelig vurderes arealets værdi som levested for fredede eller rødlistede arter af planter og dyr og som yngle- og rasteområde for arter beskyttede efter habitatdirektivet (Bilag IV-arter).

Herudover inddrages en række øvrige forhold i vurderingen af krav til den maksimale ammoniakbelastning. Det gælder områdets:

- Status i kommuneplanen, herunder om det er omfattet af en udpegning som værdifuldt naturområde, økologisk forbindelse, rekreativt område eller værdifuldt kulturmiljø
- Status i forhold til fredninger, handleplaner for naturpleje eller anden planlagt naturindsats

Endelig inddrages hensynet til områdets ammoniakfølsomhed i forhold til den ammoniaktilførsel arealet modtager fra andre kilder. Det vil dels sige den generelle baggrundsbelastning i området, men også tilførslen fra konkrete lokale kilder, såsom husdyrbruget nuværende produktion, samt udbringning af gødning på nærliggende arealer.

Påvirkning af natur

Den samlede fordampning af ammoniak fra stald og lager er beregnet til 1.377 kg N/år i nudrift og 2.141 kg N/år i ansøgt drift. Udvidelsen af husdyrbruget medfører således en øget fordampning af ammoniak fra stalde og lagre på 764 kg N/år.

Natura 2000 (Kategori 1- natur)

Screening

Nærmeste Natura 2000 område er Store Åmose, Skarresø og Bregninge Å (EF-habitatområde 137), der ligger omkring 1,1 km nord for driftsbygningerne.

Dele af udbringningsarealerne er placeret inde i Natura 2000- området, et par af udbringningsarealerne i Natura 2000 støder op til nærmeste ammoniakfølsomme naturareal indenfor Natura 2000 området.

Totalbelastningen og merbelastningen med ammoniak fra ejendommen er beregnet til hhv. 0,0 og 0,0 kg N/ha per år (Tabel I).

Konsekvensvurdering

Naturpunkt 1

Der er ikke registreret andre husdyrbrug i nærheden af nærmeste ammoniakfølsomme naturareal indenfor kategori 1-naturen. Kommunen vurderer, at der ikke er en kumulativ effekt med hensyn til ammoniakbelastning i forhold til naturpunkt 1.

Der er tale om en mose i udkanten af Natura 2000 området. Tålegrænsen for moser ligger i intervallet 15 - 25 kg N/ha/år, men afhænger af en konkret vurdering af det aktuelle areals naturkvalitet og artssammensætning.

Nærmeste udbringningsareal ligger mere end 350 meter fra mosen, og det er kommunens vurdering, at mosen ikke påvirkes af udbringning af husdyrgødning fra ejendommen. Vurderingen af påvirkning fra udbringning af husdyrgødning ses under afsnittet 'Udbringningsarealer i forhold til beskyttede naturarealer'.

Da området er kategori 1- natur må totalbelastningen med ammoniak fra stald og lager på arealet ikke overskride 0,7 kg N/ha per år.

Efter udvidelsen tilføres samlet 0,0 kg N/ha per år fra stald og lager (Tabel I), hvilket ikke overskrider den tilladte totalbelastning på 0,7 kg N/ha per år for området.

Konklusion

Kommunen vurderer, at udvidelsen har en neutral effekt på Natura 2000 området, der ikke vil forhindre områdets naturtyper og arter i at opnå gunstig bevaringsstatus.

Kategori 2- natur

I nærheden af ejendommen er der ikke registreret naturtyper i kategori 2, f.eks. overdrev større end 2,5 ha eller højmose (Fig. 1).

Kategori 3- natur

I nærheden af husdyrbruget er der registreret flere moser beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3. Det er kommunens vurdering, at der også ligger ammoniakfølsom skov nær husdyrbruget (Fig. 1).

For kategori 3-natur gælder, at kommunen ikke kan fastsætte krav om en samlet, maksimal merdeposition på mindre end 1,0 kg N/ha per år, men kan dog efter konkret vurdering tillade mere end 1 kg N/ha per år.

Naturpunkt 2:

Skov, som kommunen vurderer til at være ammoniakfølsom jf. husdyrgodkendelseslovens kriterier herfor¹². På historiske kort fra midten af 1800 og begyndelsen af 1900 fremgår arealet til at være løvskov. Det vil sige, at der med største sandsynlighed har været skov på arealer i mere end 200 år, så der er tale om gammel skovjordbund.

Arealet ligger i et område udpeget som naturområde og økologisk forbindelse i Kommuneplan 2013-2014. Tålegrænsen for skove ligger i intervallet 10 - 20 kg N/ha/år, men afhænger af en konkret vurdering af den aktuelle skovs naturkvalitet og artssammensætning.

Det er i dette tilfælde ikke nødvendigt at stille krav til den maksimalt tilladte merbelastning med ammoniak på arealet, da denne ikke overskrider 1,0 kg N/ha per år, hvilket er det skrappeste krav kommunen kan stille til kategori 3- natur.

Ved udvidelsen tilføres 0,1 kg N/ha per år fra stald og lager (Tabel I), hvilket ikke overskrider den tilladte merbelastning på 1,0 kg N/ha per år for kategori 3- naturen.

Øvrige naturområder omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3

I nærheden af husdyrbruget er der registreret flere søer og enge beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3 (Fig. 1).

Resultater en udvidelse af en produktion i en merbelastning på over 1 kg kvælstof til et naturområde, der er beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3, skal kommunen vurdere, om denne merbelastning vil føre til en ændring af naturområdets tilstand.

Naturpunkt 3 & 4:

To søer på mere end 100 m², der er omfattet af Naturbeskyttelsesloven § 3. Det er i dette tilfælde ikke nødvendigt at stille krav til den maksimalt tilladte merbelastning med ammoniak på arealerne, da der ved udvidelsen tilføres hhv. 0,6 og 0,2 kg N/ha per år fra stald og lager (Tabel I), hvilket ikke overskrider den tilladte merbelastning på 1,0 kg N/ha per år for naturområdet.

Kommunen vurderer samlet, at ammoniakbelastningen fra stald og lager har en neutral effekt for de berørte arealer (naturpunkt 1 - 4, Tabel I).

Påvirkning af yngle- og rasteområder for bilag IV arter

Yngle- og rasteområder for arter opført på habitatdirektivets bilag IV, er beskyttet mod beskædige og ødelæggelse.

Screening

Sorø Kommune har ikke registreret arter omfattet af EF-habitatdirektivets bilag IV i nærheden af husdyrbruget eller udbringningsarealerne, men følgende arter omfattet af bilag IV kan have yngle- eller rasteområder på arealer i nærheden.

---

¹² Jf. Bekendtgørelse nr. 291 af 6. april 2011 om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug, bilag 3, A, nr. 3.

Flere arter af Flagermus findes udbredte i det meste af kommunen, ofte tilknyttet gammel skov (kategori 3 natur). Arterne vurderes dog generelt ikke at blive negativt påvirket af øget ammoniakbelastning eller af andre forhold i forbindelse med udvidelse af husdyrbrug.

Eremit *Osmoderma eramita* findes i Natura 2000 området nr. 160, Nordlige del af Sorø Sønder-skov (EF-habitatområde nr. 141), hvor den er det væsentligste udpegningsgrundlag. Arten er knyttet til gamle løvtræer med smuldfyldte hulheder, typisk i gammel skov (kategori 3 natur). Arten vurderes generelt ikke at blive negativt påvirket af øget ammoniakbelastning eller af andre forhold i forbindelse med udvidelse af husdyrbrug.

Hasselmus *Muscardinus avellanarius* findes i dele af kommunens sydvestlige hjørne, hvor den især er knyttet til tæt skov under 10 meters højde med stor artsdiversitet af træer og buske og mange brombærbuske, tjørne- og rønnebærtræer. Arten vurderes generelt ikke at blive negativt påvirket af øget ammoniakbelastning eller af andre forhold i forbindelse med udvidelse af husdyrbrug.

Odder *Lutra lutra* forekommer i kommunen i en tynd bestand tilknyttet Åmose Å systemet, hvor den indgår i udpegningsgrundlaget for Natura 2000 område nr. 156, Store Åmose, Skarre Sø og Bregninge Å (EF-habitatområde H137). Arten lever overvejende i beskyttede vandløb og tilknyttede moser, søer, skov mv. Den vurderes generelt ikke at blive negativt påvirket af øget ammoniakbelastning eller af andre forhold i forbindelse med udvidelse af husdyrbrug.

Spidssnudet frø *Rana arvalis*, Springfrø *Rana dalmatina*, Stor vandsalamander *Triturus cristatus* og Markfirben *Lacerta agilis*, findes alle i dele af Kommunen. Strandtudse *Bufo calamita* forekommer i grusgravsområder omkring Lyng Huse/Stokkehuse/ Bromme. Disse arter kan potentielt alle blive negativt påvirket af øget ammoniaktilførsel til deres yngle- og rasteområder. Eksempelvis kan dette medføre forringet vandkvalitet i yngle vandhuller for padder eller det kan skabe øget tilgroning af lysåbne naturtyper, hvilket bl.a. medfører et ændret mikroklima med lavere temperatur, samt forringelser i fødeuddet til skade for både padde og firben. Yngle- og rasteområder for disse arter i området vil normalt begrænse sig til områder beskyttet af naturbeskyttelseslovens § 3.

Konsekvensvurdering & Konklusion

Kommunen vurderer, at når naturarealernes tilstand ikke ændres, så er de potentielt kvælstof-følsomme bilag IV-arters yngle- og rasteområder sikret. Kommunen konkluderer på ovenstående baggrund, at det ikke er nødvendigt at foretage en nærmere konsekvensvurdering af projek-tets virkninger på de nævnte bilag IV arter.

Udbringningsarealer i forhold til beskyttede naturarealer

Sorø Kommune vurderer påvirkningen af naturområder, der skyldes udbringning af husdyrgødning på nærliggende marker, ifølge Miljøstyrelsens vejledning. Herunder anvendes i givet fald de mulige vilkår, som Miljøstyrelsen peger på. Miljøstyrelsens vejledning bygger i øvrigt på bilag 10 rapporten "BUFFERZONER omkring særlig sårbar natur som beskyttelse mod lokalt nedfald af luftbåret kvælstof fra danske landbrugsejendomme".

Natura 2000

Vilkår:

Der må kun udbringes fast husdyrgødning nærmere end 100 meter fra naturområder, jf. figur 3, hvis det nedbringes i jorden inden 6 timer.

Der må ikke udbringes flydende husdyrgødning nærmere end 20 meter fra kanten af naturområder med mindre det nedfældes eller er forsuret, jf. figur 3.

I ansøgte projekt ligger der udbringningsarealer i Natura 2000 området Store Åmose, Skarresø og Bregninge Å (EF-habitatområde 137). Udbringningsarealerne ligger tættest på de kvælstof-følsomme naturtyper eng og mose i Natura 2000 området (Fig. 2).

Kommunen vurderer, at vilkårene ovenfor sikrer, at totalbelastningen fra udbringning af husdyrgødning reduceres til under 1 kg N/ha per år (jf. Miljøstyrelsens web-vejledning til husdyrgodkendelsesordningen).

Øvrig beskyttet natur

Udbringningsarealerne støder flere steder op til ammoniakfølsomme naturområder (Fig. 2 og 3). Disse områder kan indeholde yngle- og rasteområder for bilag IV-arter, så som Spidssnudet frø, Løvfrø, Strandtudse, Stor vandsalamander, Markfirben, Odder og arter af Flagermus.

Ved udbringning af husdyrgødning vil merbelastningen med ammoniak på nærliggende naturområder ikke kunne overstige 1 kg N/ha per år – uanset typen af husdyrgødning før og efter og uanset dyretryk før og efter. Det er derfor kommunens vurdering, at udbringning af husdyrgødning på de ansøgte udbringningsarealer, ikke vil kunne medføre en tilstandsændring af de nærliggende § 3 beskyttede områder og dermed heller ikke beskadige yngle-/rasteområder for bilag IV-arter.

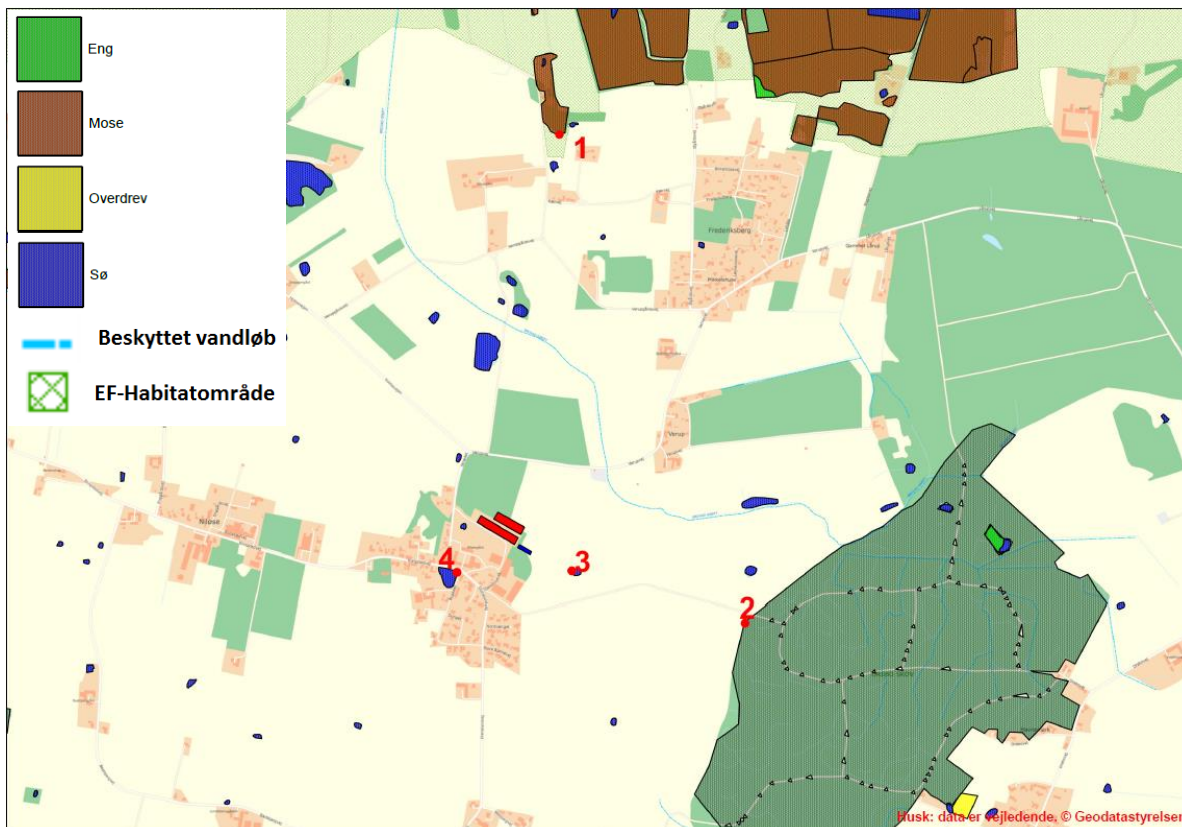
Øvrige bemærkninger

Vurderingen bygger på tolkning af luftfoto, beregning af ammoniakbelastning i husdyrgodkendelse.dk samt viden om tilstanden af konkrete naturarealer og udbredelsen af planter og dyr.

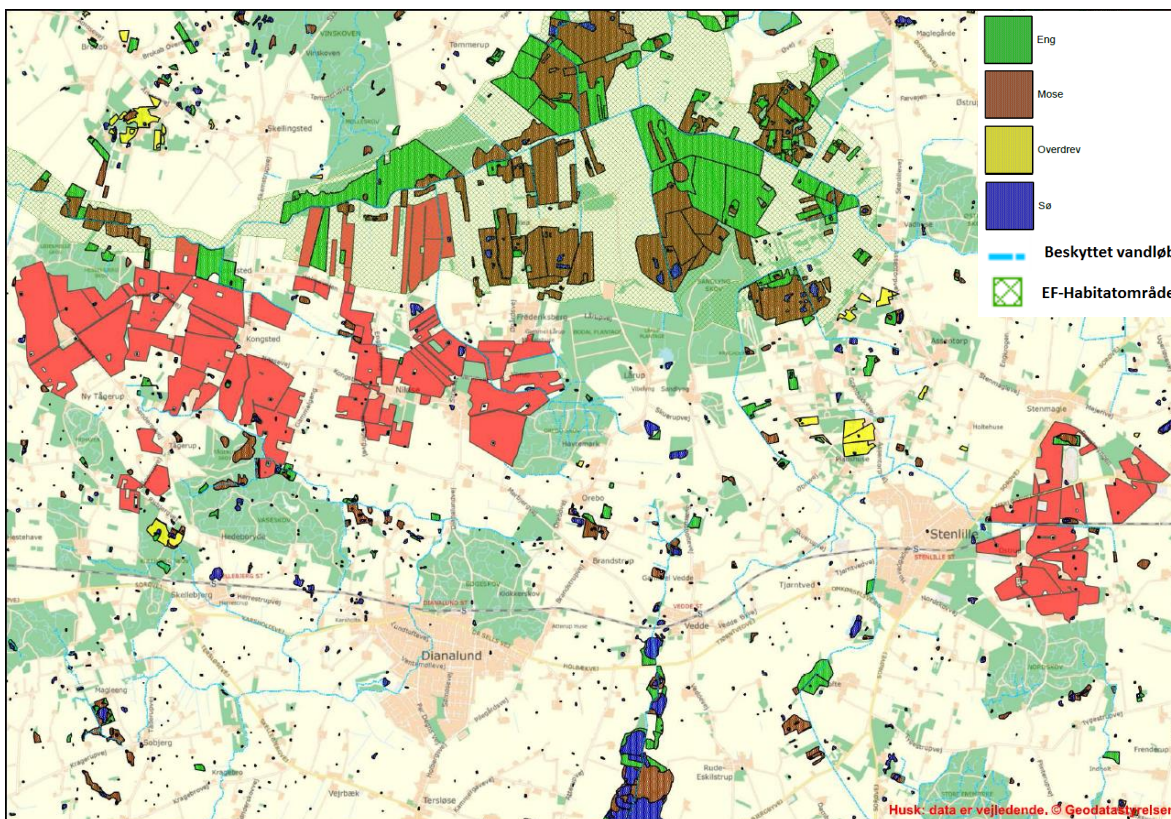
Tabel I: Beregnet ammoniakbelastning i udvalgte naturpunkter

Naturpunkt	1	2	3	4
Naturtype	Natura 2000	Skov	Sø	Sø
Natur-kategori	1	3	§ 3	§ 3
Vurderingsmetode*	C	C	C	C
Merdeposition fra stald og lager (kg N/ha per år)	0,0	0,1	0,6	0,2
Tilladt merdeposition (kg N/ha per år)	-	(1,0)	(1,0)	(1,0)
Totalbelastning fra stald og lager (kg N/ha per år)	0,0	0,3	1,8	0,6
Tilladt totalbelastning (kg N/ha per år)	0,7	-	-	-
Afstand fra stald og lager til naturpunkt^ (m)	1.200	730	150	190
Planstatus		Naturområde Økologisk forbindelse		

*Vurderingen er foretaget ud fra metode A) sommerbesigtigelse (på basis af registrering af strukturelle forhold og arter på arealet) B) vinterbesigtigelse (på basis af registrering af strukturelle forhold og arter på arealet) C) naturvurdering kontor (på basis af luftfotos, topografi, tidligere besigtigelser, planstatus mv.). ^Afstand fra stald og lager er opgivet som kortest afstand fra nærmeste hjørne af nærmeste stald/lager til naturpunktet.

Figur 1. Husdyrbrugets beliggenhed i forhold til naturpunkt 1-4 (rød prik).

Figur 2. Udbringningsarealer i forhold til beskyttede naturtyper og vandløb samt Natura 2000-områder

Figur 3. Udbringningsarealer, hvor der ikke må udbringes husdyrgødning nærmere end hhv. 100 og 20 meter fra naturområdernes kant (se vilkår 6.1.1. og 6.1.2.).

Bilag 4. Detaljeret vurdering fra Kalundborg Kommune

Baggrund

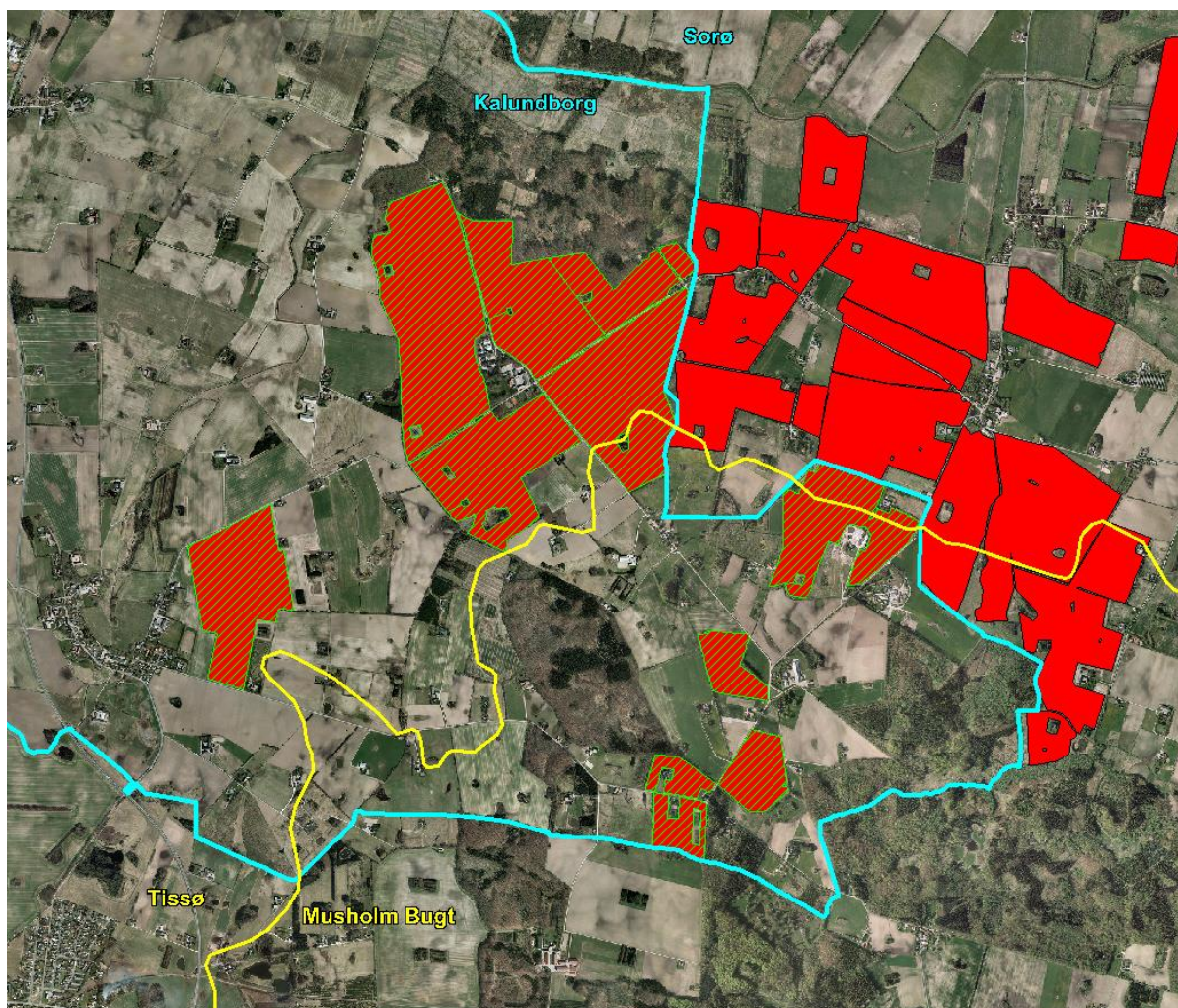
Sorø Kommune har den 8. juni 2015 anmodet Kalundborg Kommune om bemærkninger til udbringning af husdyrgødning på arealer beliggende i Kalundborg Kommune.

Sorø Kommune har den 20. januar 2016 anmodet Kalundborg Kommune om nye bemærkninger til udbringning af husdyrgødning på arealer beliggende i Kalundborg Kommune.

Høringen foretages i forbindelse med udarbejdelse af husdyrgodkendelse til Dianalundvej 1, 4293 Dianalund. Det fremgår af det tilsendte høringsmateriale, at der ud af ansøgers 987,15 ha ligger 221,5 ha i Kalundborg Kommune. Kalundborg Kommune skal vurdere om der er forhold på de pågældende arealer, der kræver udarbejdelse af særlige vilkår. De følgende afsnit vil kun omhandle den del af ansøgningens arealer, som ligger i Kalundborg Kommune

Lokalisering af udbringningsarealer

De anførte arealer i Kalundborg Kommune ligger langs kommunegrænsen mod Sorø, hvilket fremgår af figur 1. Af de 221,5 ha ligger de 48,39 ha i oplandet til Musholm Bugt mens de resterende 173,11 ha ligger i oplandet til Jammerland Bugt gennem Tissø.

Figur 1: Oversigt over udbringningsarealer. De grønskraverede er arealer i Kalundborg Kommune. Kommunegrænsen er markeret med turkis og oplandsgrænsen er markeret med gul.

Kalundborg Kommunes vurdering og vilkår:

Kalundborg Kommune har tidligere behandlet en ansøgning om miljøgodkendelse til husdyrbruget på Tågerupvej 5. I denne godkendelse indgik en del af de udbringningsarealer, der i dag drives under Dianalundvej 1 og fremgår i figur 1. Det fremgår af det høringsmateriale, som Sorø Kommune har fremsendt, at husdyrgødningen fra Tågerupvej 5 indgår i driften på Dianalundvej 1. Kalundborg Kommune betragter det således som et ejermæssigt skifte i driften af arealet, der tidligere blev drevet under Tågerupvej 5. I forhold til bestemmelserne i husdyrgodkendelsesloven skal godkendelse af udbringningsarealer gives til samtlige arealer, der drives under en ejendoms CVR-nummer og ændringer af udbringningsarealet skal anmeldes og godkendes af kommunen. Kalundborg Kommune betragter således denne ansøgning som en anmeldelse om skifte i arealer fra "ejede" til "tredjemandsarealer" ift. husdyrbruget på Tågerupvej 5.

Lokalisering i forhold til naturområder

Her ses alene på de arealer, der ligger i Kalundborg Kommune og deres placering i forhold til naturområder fremgår af vedlagte bilag.

Alle arealerne beliggende i Kalundborg Kommune ligger mere end 300 meter fra internationale naturbeskyttelsesområder.

Alle udbringningsarealer ligger uden for arealer, der er omfattet af Naturbeskyttelseslovens § 3 (§ 3-områder) samt områder, hvor der indgået aftale om miljøvenlig landbrugsdrift.

Kalundborg Kommunes vurdering og vilkår:

Kommunen skal vurdere om der er sårbare naturområder i nærheden af udbringningsarealerne, der kræver skærpede vilkår udover de generelle regler til udbringning af husdyrgødning.

Det er med IT-ansøgningsystemet ikke muligt at beregne den konkrete deposition fra udbringning af husdyrgødning til et omkringliggende naturområde. Ammoniakpåvirkningen fra et udbringningsareal til et naturområde er i udpræget grad et lokalt fænomen, og den reelle påvirkning vil afhænge af praksis i det enkelte år. Især afstanden mellem udbringningsarealet og naturområdet, husdyrgødningens type og udbringningsteknologien er afgørende i forhold til ammoniakpåvirkningen. Derudover kan udbringningsarealet størrelse også have en vis betydning. Ammoniakafsætning omkring arealerne er beskrevet i bufferzonerapporten¹³ i Miljøstyrelsen vejledning. I rapporten angivet de minimale, gennemsnitlige og maksimale værdier for påvirkning af omgivelserne. Rapporten er fra 2004 og efterfølgende er der sket en række tiltag med henblik på at reducere ammoniakemissionen i forbindelse med udbringning, bl.a. er nedfældning på sort jord og græsmarker blevet et lovkrav. Med det udgangspunkt er det kommunens vurdering, at gennemsnitsværdierne for påvirkning i rapporten kan finde anvendelse for udbringning i dag.

I det konkrete tilfælde er der tale om blandet husdyrgødning, der udbringes med et dyretryk på ca. 1,0 dyreenhed/ha. Kommunen vurderer ud fra bufferzonerapporten¹² i Miljøstyrelsen vejledning, at påvirkning fra markkanten af et udbringningsareal i det konkrete tilfælde vil variere fra afhængig af markernes størrelse på 0,3 til 0,7 kg N/ha/år.

Kategori 1 og 2 naturområder

Jævnfør husdyrgødningsbekendtgørelsen er der fastsat et maksimum for, hvor stor den totale ammoniakdeposition må være til hhv. kategori 1- og kategori 2-naturområder, for at sikre at der ikke sker en væsentlig tilstandsændring som følge af husdyrbrugets drift.

Beskyttelsesniveauet for kategori 1-natur er fastsat ud fra antal husdyrbrug i nærheden (0,2 kg N/ha/år ved >1 husdyrbrug, 0,4 kg N/ha/år ved 1 husdyrbrug og 0,7 kg N/ha/år ved 0 husdyr-

¹³ BUFFERZONER omkring særlig sårbar natur som beskyttelse mod lokalt nedfald af luftbåren kvælstof fra danske landbrugsejendomme - ARBEJDSGRUPPENS RAPPORT til miljøministeren, april 2004

brug), mens beskyttelsesniveauet for kategori 2-natur er fastsat til en totalbelastning på max. 1 kg N/ha/år.

Alle udbringningsarealerne i Kalundborg Kommune ligger mere end 300 meter fra kategori 1 naturområder. Det vurderes derfor, at der ikke sker en påvirkning af kategori 1 naturområder.

Det fremgår af bilaget, at der ca. 250 meter syd for det sydligste udbringningsareal ligger et overdrev omfattet af kategori 2-natur. Det vurderes at påvirkningen af kategori 2- naturområdet med den konkrete udbringning er væsentligt lavere end 1 kg N/ha/år.

Der ligger ikke øvrige kategori 1 eller 2-naturområder i tilknytning til udbringningsarealerne, hvortil kommunen vurderer, at der vil ske en påvirkning.

Kategori 3-naturområder

Natur- og Miljøklagenævnet har udtalt, at merbelastninger på mindre end 1 kg N/ha/år på naturområder uden for Natura 2000 områder, der ikke er udpeget som § 7 natur, efter den tilgængelige viden ikke vil medføre, at der sker en tilstandsændring. Dette er tilfældet uanset hvilken tilførsel, der samlet set sker til naturområdet. Med den konkrete udbringning vurderes påvirkningen at være mindre end 1 kg N/ha/år i markkanten og dermed under det niveau, der ville kunne medføre en tilstandsændring. Kalundborg Kommune stiller derfor ikke skærpede vilkår til udbringningen på de pågældende arealer i henhold til kategori 3-natur.

For de omkringliggende søer og vandhuller inden for 100 meter af de ejede og forpagtede udbringningsarealer foreligger der kun begrænsede registreringer. Det vurderes, at der er tale om næringsrige vandhuller som er mere eller mindre eutrofieret. Kommunen har erfaret, at disse naturtyper ofte er domineret af næringstolerante arter der ikke påvirkes væsentligt af landbrugsdriften generelt. Kalundborg Kommune har på baggrund af dette vurderet, at ammoniak-emissionen fra ejendommens arealer er uvæsentlig. Vurderingen er taget ud fra den forudsætning at afsætning af ammoniak fra luften til søer og vandløb, generelt spiller en ringe rolle, primært fordi søer og vandløb ofte har en lille overflade og en mindre ruhed. Derudover modtager de ofte betydelige mængder kvælstof fra overfladeafstrømning, dræn og direkte udløb. Dette er specielt tilfældet for søer, der ligger i et landbrugsområde. Vurdering af overfladeafstrømningen fremgår i et af det følgende afsnit.

Overfladeafstrømning

Det vurderes, at der på arealer med store hældninger ned mod § 3-områder er en forøget risiko for overfladeafstrømning med næringsstoffer. Overfladeafstrømning reguleres generelt i husdyrgødningsbekendtgørelsens § 26, stk. 3 ved, at der ikke må udbringes flydende husdyrgødning på stejle skråninger med hældning på mere end 6 grader ned mod søer i en afstand af 20 meter fra søens øverste kant.

Kalundborg Kommune vurderer, om der er særlige naturområder i tilknytning til udbringningsarealerne, der ikke allerede er omfattet af Husdyrgødningsbekendtgørelsens § 26, stk. 3, hvortil der kan være risiko for overflade afstrømning.

I den konkrete sag er der flere mindre søer, der støder direkte op til udbringningsarealerne, samt to mindre moseområder. Ved en enkelt af søerne er hældningen fra udbringningsarealet (marknummer 206-0 i ansøgningssystemet) mere end 6 grader ned mod søen. Den pågældende sø er omfattet af de generelle bestemmelser. Det er kommunens vurdering, at ingen af de øvrige udbringningsarealer hælder væsentligt ned mod tilstødende naturområder og at der derfor ikke vil ske overfladeafstrømning af næringsstoffer til disse.

Mark 201-0 ligger langs Reerslev Møllerende. Der er dog ikke stærkt skrånende terræn over 6 grader ned mod vandløbet. Kommunen vurderer, at en almindelig udbringning af husdyrgødning efter gældende lovgivning med bræmmer langs vandløbene ikke vil betyde, at der er fare for, at der sker en overfladeafstrømning til vandløbene.

Påvirkning af bilag IV-arter

Af de bilag IV-arter, der huses i Kalundborg Kommune er de konkrete udbringningsarealer kun relevante i forhold til bevaringsstatus for markfirben, spidssnudet frø og stor vandsalamander. De resterende fire paddearter (klokkefrø, løgfrø, strandtudse, grønbroget tudse), der huses i kommunen, vurderes ud fra deres geografiske udbredelse i kommunen, ikke at berøres af projektet. Det samme gør sig gældende for kommunens eneste insekt på bilag IV: Grøn Mosaikguldsmed. Kommunen har ikke tilstrækkeligt detaljerede og opdaterede registreringer af markfirben, stor vandsalamander og spidssnudet frø til at kunne udelukke deres tilstedeværelse ved ejendommens arealer. Tværtimod vil disse vidt udbredte arter formentligt være tilstede på gunstige lokaliteter. For padderne først og fremmest ved søer og søbredder, men også på fugtige steder i skove og beplantninger og for markfirben f.eks. på sandede soleksponerede markkanter og diger.

Der er tale om en fortsættelse af landbrugsdriften på eksisterende markarealer, hvor dyrknings- og gødskningspraksis ikke ændres. Såfremt bilag IV-arter er tilstede på eller omkring udbringningsarealerne vurderes arterne at have tilpasset sig de betingelser, som almindelig landbrugsdrift medfører, herunder jordbehandling, gødskning og marksprøjtning. Projektet vil derfor ikke medføre en væsentlig forandring i arternes nærmiljø.

Gruppen af bilag-IV pattedyr (9 arter af flagermus, odder og marsvin) bliver ikke påvirket af projektet, men snarere af landbrugets arealanvendelse generelt. Landbruget generelle udvaskningsmæssige bidrag til forringelse af havmiljøets tilstand påvirker marsvinet. I denne sammenhæng vurderes bidraget fra indeværende projekt dog ikke i sig selv at medføre en væsentlig påvirkning af marsvinets bevaringsstatus.

Drift og udvaskning fra udbringningsarealerne

Det er Kalundborg Kommunes vurdering, at projektets drift og udvaskning beregnes på tværs af samtlige udbringningsarealer. Påvirkningen skal således også vurderes på tværs af arealerne og Kalundborg Kommune vurderer, at Sorø Kommune foretager denne vurdering i deres afgørelse.

Udvaskning i forhold til habitatområder

Udbringningsarealet i Kalundborg Kommune afvander delvist til Tissø, der er habitatopland. Miljøstyrelsen har udarbejdet en vejledning, hvori der opstilles en række kriterier til vurdering af, hvad der kan betragtes som en væsentlig udvaskning af kvælstof og fosfor. Kalundborg Kommune vurderer, at to væsentlige parametre skal være opfyldt i henhold til Miljøstyrelsens vejledning. For det første må dyretrykket i oplandet ikke være stigende i perioden fra 1. januar 2007 og for det andet må udvaskningen fra husdyrbrugets arealer i et opland maksimalt udgøre 5 % af den samlede udvaskning i oplandet, dog 1 % ved særlige eutroficerede lukkede oplande.

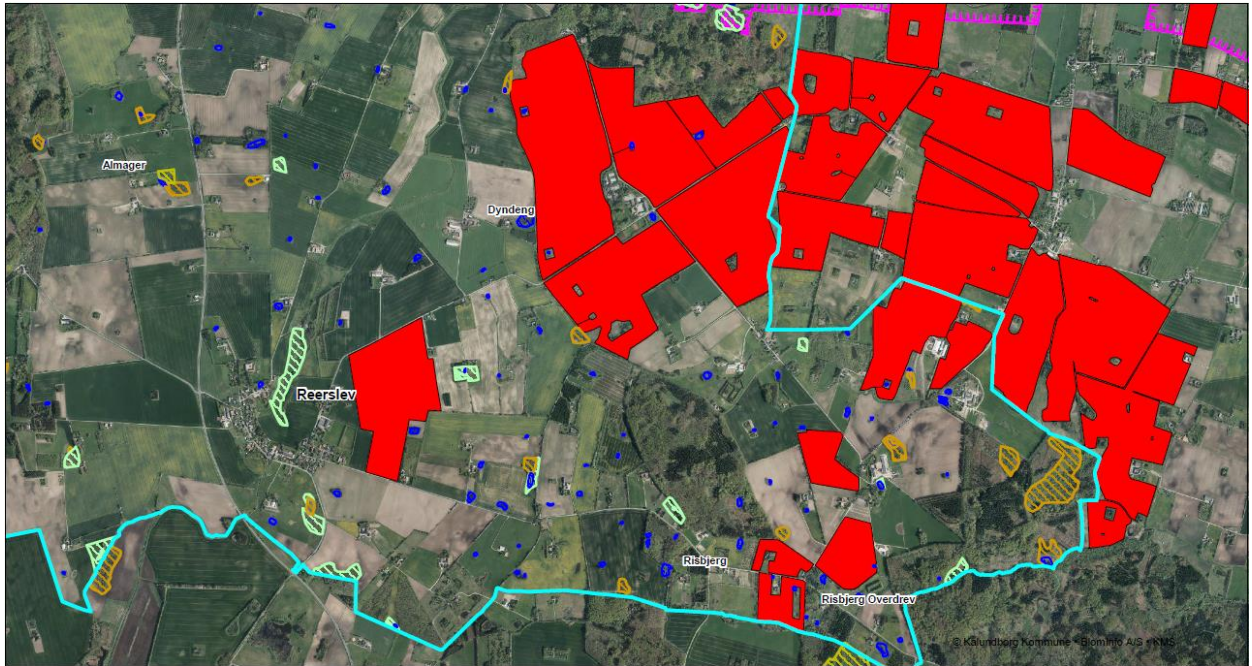
Det er Kalundborg Kommunes vurdering, at projektets påvirkning af habitatoplande skal vurderes for samtlige arealer, der indgår i godkendelsen og ikke for den lille del, der ligger i Kalundborg Kommune. Kalundborg Kommune vurderer, at Sorø Kommune foretager denne vurdering i deres afgørelse.

Bedste tilgængelige teknik (BAT)

For godkendelser efter husdyrgodkendelseslovens § 12 skal ansøger forholde sig til anvendelsen af BAT i forhold til bl.a. udbringning af husdyrgødning.

Kalundborg Kommunes vurdering og vilkår:

Kalundborg Kommune vurderer, at krav til udbringningsteknikker gælder for alle ejendommens arealer og ikke kun den del, der ligger i Kalundborg Kommune og vil således ikke stille separate vilkår hertil, men vurderer, at Sorø Kommune foretager denne vurdering i deres afgørelse.

Signatur:

Mose	Sø
Eng	Habitatområde
Overdrev	
Hede	

Sagsnummer: 326-2015-37253
 Emne: Dianalundvej 1, 4293 Dianalund

Dato: 25-01-2016 Mål: Ikke målfast Initialer: frwe

Udbbringningsarealernes beliggenhed i forhold til beskyttet natur

Bilag 5. Detaljeret vurdering af påvirkning af fjord og hav

Udspretningsarealerne i den ansøgte bedrift afvander til Musholm Bugt og Jammerland Bugt. Påvirkningen fra husdyrbruget skal derfor vurderes ud fra husdyrgodkendelsesloven, ud fra habitatdirektivet og i forhold til mål og rammer i de statslige Vandplaner 2009 - 2015 for Hovedopland "Smålandfarvandet" og Hovedopland "Kalundborg".

Krav og vurdering ud fra husdyrgodkendelsesloven

Til Musholm Bugt stilles der i husdyrgodkendelsesloven ikke maksimale grænser for udledning af kvælstof og fosfor, der rækker ud over de generelle harmoniregler til dette vandområde. Mens der derimod til Jammerland Bugt stilles maksimale grænser for udledning af fosfor gennem fosforklasser.

Nitratklasser

Alle udspretningsarealerne ligger i Nitratklasse 0, hvilket indebærer, at der ikke iflg. husdyrgodkendelsesloven stilles skærpede krav udover de almindelige harmoniregler.

Fosforklasser

Hovedparten af udspretningsarealerne afvander til Natura-2000 vandområder, der er overbelastede med fosfor. Når jordbundstypen på udspretningsarealet er lerjord, der er drænet, eller der er tale om lavbundsarealer har Danmarks Jordbrugsforskning vurderet, at der kan være risiko for udvaskning af overskydende fosfor til de sårbare vandområder. Derfor er der fastsat regler om størrelsen af fosforoverskuddet (fosforoverskuddet er den mængde fosfor der tilføres pr. ha mere end der fraføres med afgrøderne). Hvis jordens fosfortal er over 6, kræves der fosforbalance for at opfylde kravet.

For en del af arealerne er jordbundstypen lerjord ($\geq$ JB6), og fosfortallet for de marker er angivet til at være større end 6. Det placerer disse marker i fosforklasse 3, hvilket betyder, at Husdyrgodkendelsesloven stiller krav om, at der skal være fosforbalance, hvilket vil sige, at tilførslen af fosfor med husdyrgødningen ikke må overstige mængden af fraført fosfor med afgrøderne.

En del af markerne er desuden placeret indenfor kategorien lavbundsarealer med dårlig evne til at binde fosfor, og er drænet. Alle disse faktorer tilsammen placerer disse arealer i fosforklasse 2, hvilket betyder, at Husdyrgodkendelsesloven stiller krav om, at overskuddet af fosfor ikke må overstige 2 kg P/ha/år.

Når der, som i dette tilfælde, er dele af udspretningsarealerne, der er sandjord, hvor der ikke stilles krav til fosforoverskuddet, mens andre dele af udspretningsarealerne er beliggende i fosforklasserne 2 og 3 vil kravet til fosfor blive udregnet som et vægtet gennemsnit for hele bedriften.

Fosforkravet opfyldes i den ansøgte bedrift ved at sænke dyretrykket til 0,88 DE/ha, herved sikres det, at fosforoverskuddet ikke overstiger det tilladte.

Beregningen i Miljøstyrelsens ansøgningssystem viser på dette grundlag, at det maksimalt tilladte fosforoverskud i gennemsnit for hele bedriften er 1,8 kg fosfor/ha pr. år. Fosforoverskuddet for det ansøgte projekt er udregnet til -6,0 kg fosfor/ha pr. år, og målet er dermed nået.

Krav og vurdering ud fra habitatdirektivet for arealer ved afvanding til Musholm Bugt

Sorø Kommune har vurderet det aktuelle projekts mulige påvirkninger af det marine habitatområde H100 (Centrale Storebælt og Vresen), der er det eneste habitatområde oplandet potentielt afvander til.

Det er uklart, om der i udpegningsgrundlaget for den marine del af H100 findes næringsstoffølsomme elementer, da næringsberigelse ikke er en del af Naturstyrelsens basisanalyse for området.

Det fremgår dog af Vandplan 2009-2015 for Smålandsfarvandet, at miljømålet er "god tilstand". Det fremgår også, at miljømålet ikke er opfyldt i området. Det er derfor kommunens vurdering,

at enhver yderligere væsentlig tilførsel af næringsstoffer fra oplandet vil forringe mulighederne for at opnå denne målsætning og bidrage til, at den samlede påvirkning af vandområdet øges, hvormed man bevæger sig i den forkerte retning i forhold til målsætningen.

Kommunen har derfor valgt at foretage en vurdering af projektet i overensstemmelse med habitatdirektivets retningslinjer og Miljøstyrelsens vejledning. I vejledningen har ministeriet opstillet to afskæringskriterier for, hvornår et projekt ikke kan medføre skadevirkning på overfladevande som følge af nitratudvaskning:

1. Påvirkning fra projektet i sig selv.
Kvælstof/fosforudvaskningen fra det samlede husdyrbrug må maksimalt udgøre 5 % af den samlede udvaskning til det aktuelle område – dog max. 1% hvis der er tale om vandområder der kan karakteriseres som et lukket bassin og/eller er meget lidt eutrofiert.
2. Påvirkning fra projektet i kumulation med andre planer og projekter.
Dyretrykket i det aktuelle opland må ikke have været stigende siden 1. januar 2007.

Ad 1. Påvirkning fra projektet i sig selv

Kvælstof

Det opland, hvori dele af udspretningsarealerne er beliggende og, som antages at påvirke vandområdet Centrale Storebælt og Vresen, kaldes i Miljøstyrelsens opgørelse over dyretryk for "Musholm Bugt".

Tabel II: Beregning af kvælstofudvaskning fra arealer i oplandet til Musholm Bugt

Generel udvaskning til Musholm Bugt	
Opland til Musholm Bugt	52.865 ha
Dyrket areal i opland til Musholm Bugt	39.590 ha
Reduktionspotentiale (jf. nitratklassekortlægningen)	0-50 % (middel 25 %)
Standardudvaskning fra rodzonen [^]	56,3 kg N/ha/år
Udvaskning fra dyrkede arealer ($56,3 \cdot 0,75 \cdot 39.590$)	1.671.688 kg N/år
Udvaskning fra udyrkede arealer ($10 \cdot 0,75 \cdot 13.275$)	99.563 kg N/år
Udvaskning fra hele oplandet	1.771.251 kg N/år
Udvaskning til Tissø fra dette husdyrbrugs udspretningsarealer	
Reduktion som ovenfor	25 %
Udspretningsarealer i Musholm Bugt (inkl. aftalearealer)	97 ha
Merudvaskning fra husdyrbruget ^{^^}	8,7 kg N/ha/år
Samlet udvaskning til Musholm Bugt fra husdyrbrugets arealer ($8,7 \cdot 0,75 \cdot 97$)	631 kg N/år
Ansøgt kvælstofbidrag af samlede kvælstofbidrag til Musholm Bugt	0,035 %

[^]Standardudvaskningen er 78 kg N/ha/år for sandjorde og 47 kg N/ha/år for lerjorde. Fordelingen mellem sand- og lerjorde i oplandet til Musholm Bugt er ca. 30/70. Standardudvaskningen fra udyrkede arealer er sat til 10 kg N/ha/år.

^{^^}Med merudvaskning menes "mer" i forhold til udvaskning fra kunstgødning. I forhold til husdyrloven, skal der kun vurderes på merudvaskning fra husdyrgødning i forhold til kunstgødning. Merudvaskning fremgår at den konkrete ansøgning i miljøstyrelsens elektroniske ansøgningssystem.

Som det fremgår af tabellen vil udspreddning af husdyrgødning på de ansøgte arealer bidrage med omtrent 0,035 % af den samlede udvaskning til oplandet til Musholm Bugt.

Fosfor

Reguleringen af fosfor er rettet mod oplande til Natura 2000-områder, der er overbelastet med fosfor, og omfatter drænedede lerjorde og lavbundsarealer, herunder drænedede og grøftede sandjorde. Lavbundsarealer er dog kun omfattet, såfremt de er detailafvandet ved dræning eller grøftning, og såfremt der er et lavt indhold af jern vurderet ud fra okkerklassificeringen.

Natur og Miljøklagenævnet finder (jf. NMK-133-00045), at den tilgængelige forskningsbaserede viden om tab af fosfor fra udbringningsarealer til vandmiljøet må anses for at være begrænset, og at der ikke for tiden findes videnskabeligt anerkendte modeller eller metoder, der kan fastslå, hvor stor en mængde fosfor der udvaskes til vandmiljøet fra nærmere angivne udbringningsarealer. Nævnet lægger derfor til grund, at reglerne i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens bilag 3, afsnit C (det generelle beskyttelsesniveau for fosforoverskud) - suppleret med adgangen til at fastsætte skærpede vilkår efter bekendtgørelsens § 11, stk. 2-4, jf. bilag 4, afsnit 2 - gør op med reguleringen af fosforoverskuddet i sager.

Det ansøgte projekt overholder det beskyttelsesniveau for fosfor, der følger af husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens bilag 3, og der er ikke i den foreliggende sag fundet grundlag for at stille skærpede krav efter bekendtgørelsens bilag 4, jf. afsnit 3.4.2. Det er på denne baggrund Sorø Kommunes vurdering at fosforoverskuddet ikke medfører væsentligt påvirkning af habitat-områder.

Ad 2. Påvirkning fra projektet i kumulation med andre planer og projekter

Miljøstyrelsen har ud fra data i det Centrale Husdyrregister (CHR-registret) opgjort, at der i oplandet "Musholm Bugt" i perioden fra 2007 til 2015 er sket en nedgang i det samlede antal DE fra 20.111 til 12.415.

Kommunen har vurderet, at der er tale om et relativt stort opland med mange dyreenheder, hvor usikkerheden i Miljøstyrelsens opgørelse vurderes at være lille. Sorø Kommune vurderer, at opgørelse er retvisende i forhold til udviklingen i oplandet, og at der derfor ikke er behov for at supplere disse oplysninger.

Kommunen vurderer derudover ikke, at der er andre væsentlige kilder til næringsstofudvaskning, der kan virke i kumulation med udvaskningen fra oplandets husdyrproduktion.

Krav og vurdering ud fra habitatdirektivet for arealer ved afvanding til Jammerland Bugt

Det er kommunens vurdering, at en forøget udledning af kvælstof og fosfor fra oplandet vil kunne medføre en merbelastning af habitatområdet "Åmose, Tissø, Halleby Å og Flasken" (Habitatområde nr. 138). Ifølge Natura 2000-basisanalysen for Åmose, Tissø, Halleby Å og Flasken er der kvælstof- eller fosforfølsomme arter i udpegningsgrundlaget.

Kommunen skal derfor foretage en vurdering af, om udvidelsen af husdyrbruget i sig selv eller i sammenhæng med andre projekter vil kunne medføre en væsentlig belastning for habitatområderne.

Kommunen har foretaget en vurdering af projektet i overensstemmelse med habitatdirektivets retningslinjer og Miljøstyrelsens vejledning herom. I vejledningen har ministeriet opstillet to afskæringskriterier for, hvornår et projekt ikke kan medføre skadevirkning på overfladevande som følge af nitratudvaskning. Miljøstyrelsen antager, ifølge vejledningen, at grænsen for at der kan ses en påvirkning, er den samme for fosfor som for nitrat:

1. Påvirkning fra projektet i sig selv.

Kvælstof/fosfor-udvaskningen fra det samlede husdyrbrug må maksimalt udgøre 5 % af den samlede udvaskning til det aktuelle område – dog max. 1% hvis der er tale om

vandområder der kan karakteriseres som et lukket bassin og/eller er meget lidt eutrofiere-

2. Påvirkning fra projektet i kumulation med andre planer og projekter.
Dyretykket i det aktuelle opland må ikke have været stigende siden 1. januar 2007.

Ad 1. Påvirkning fra projektet i sig selv

Kvælstof

Det opland, hvori dele af udspretningsarealerne er beliggende og, som antages at påvirke vandområdet "Åmose, Tissø, Halleby Å og Flasken", kaldes i Miljøstyrelsens opgørelse over dyretykket for "Jammerland Bugt" ("Flasken" udgør den inderste del af bugten).

Tabel III: Beregning af kvælstofudvaskning fra arealer i oplandet til Tissø

Generel udvaskning til Tissø	
Opland til Tissø	41.590 ha
Dyrket areal i opland til Tissø	30.530 ha
Reduktionspotentiale (jf. nitratklassekortlægningen)	75-100 % (middel 87,5 %)
Standardudvaskning fra rodzonen [^]	62,5 kg N/ha/år
Udvaskning fra dyrkede arealer (62,5*0,125*30.530)	238.515 kg N/år
Udvaskning fra udyrkede arealer (10*0,125*11.060)	13.825 kg N/år
Udvaskning fra hele oplandet	252.341 kg N/år
Udvaskning til Tissø fra dette husdyrbrugs udspretningsarealer	
Reduktion som ovenfor	87,5 %
Udspretningsarealer i Tissøopland (inkl. aftalearealer)	890 ha
Maksimal udvaskning – planteavlbrug ^{^^}	8,7 kg N/ha/år
Samlet udvaskning til Tissø fra husdyrbrugets arealer (8,7*0,125*890)	968 kg N/år
Ansøgt kvælstofbidrag af samlede kvælstofbidrag til Tissø	0,383 %

[^]Standardudvaskningen er 78 kg N/ha/år for sandjorde og 47 kg N/ha/år for lerjorde. Fordelingen mellem sand- og lerjorde i oplandet til Tissø er ca. 50/50. Standardudvaskningen fra udyrkede arealer er sat til 10 kg N/ha/år.

^{^^} Med merudvaskning menes "mer" i forhold til udvaskning fra kunstgødning. I forhold til husdyrloven, skal der kun vurderes på merudvaskning fra husdyrgødning i forhold til kunstgødning. Merudvaskning fremgår at den konkrete ansøgning i miljøstyrelsens elektroniske ansøgningssystem.

Som det fremgår af tabellen vil udspretning af husdyrgødning på de ansøgte arealer bidrage med omtrent 0,383 % af den samlede udvaskning til oplandet til Tissø.

Fosfor

Reguleringen af fosfor er rettet mod oplande til Natura 2000-områder, der er overbelastet med fosfor, og omfatter drænede lerjorde og lavbundsarealer, herunder drænede og grøftede sandjorde. Lavbundsarealer er dog kun omfattet, såfremt de er detailafvandet ved dræning eller grøftning, og såfremt der er et lavt indhold af jern vurderet ud fra okkerklassificeringen.

Natur og Miljøklagenævnet finder (jf. NMK-133-00045), at den tilgængelige forskningsbaserede viden om tab af fosfor fra udbringningsarealer til vandmiljøet må anses for at være begrænset, og at der ikke for tiden findes videnskabeligt anerkendte modeller eller metoder, der kan fastslå, hvor stor en mængde fosfor der udvaskes til vandmiljøet fra nærmere angivne udbringningsare-

aler. Nævnet lægger derfor til grund, at reglerne i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens bilag 3, afsnit C (det generelle beskyttelsesniveau for fosforoverskud) - suppleret med adgangen til at fastsætte skærpede vilkår efter bekendtgørelsens § 11, stk. 2-4, jf. bilag 4, afsnit 2 - gør op med reguleringen af fosforoverskuddet i sager.

Det ansøgte projekt overholder det beskyttelsesniveau for fosfor, der følger af husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens bilag 3, og der er ikke i den foreliggende sag fundet grundlag for at stille skærpede krav efter bekendtgørelsens bilag 4, jf. afsnit 3.4.2. Det er på denne baggrund Sorø Kommunes vurdering at fosforoverskuddet ikke medfører væsentligt påvirkning af habitat-områder.

Ad 2. Påvirkning fra projektet i kumulation med andre planer og projekter

Miljøstyrelsen har ud fra data i det Centrale Husdyrregister (CHR-registret) opgjort, at der i oplandet "Jammerland Bugt" i perioden fra 2007 til 2015 er sket en nedgang i det samlede antal DE fra 23.178 til 18.109.

Kommunen har vurderet, at der ikke er noget, der tyder på, at udviklingen i Tissøoplandet skulle være anderledes end i hele oplandet for Jammerland Bugt. Der er tale om et relativt stort opland med mange dyreenheder, hvor usikkerheden i Miljøstyrelsens opgørelse vurderes at være lille. Sorø Kommune vurderer, at opgørelse er retvisende i forhold til udviklingen i oplandet, og at der derfor ikke er behov for at supplere disse oplysninger.

Kommunen vurderer derudover ikke, at der er andre væsentlige kilder til næringsstofudvaskning, der kan virke i kumulation med udvaskningen fra oplandets husdyrproduktion.

Krav og vurderinger ud fra Vandplanernes mål og rammer

Det ansøgte projekt udleder både til Musholm Bugt, der er en delmængde af Hovedvandopland "Smålandsfarvandet" og til Jammerland Bugt, der er en delmængde af Hovedvandopland "Kalundborg". Det fremgår af både "Vandplan 2010-2015 for Smålandsfarvandet" og af "Vandplan 2010-2015 for Kalundborg" at miljømålet for områderne er "god tilstand", og at dette mål ikke er opfyldt. Kommunen må derfor, som udgangspunkt, ikke give tilladelse til en øget påvirkning af områderne før "det er godtgjort, at miljømålet uanset tilladelsen kan nås ved hjælp af andre tiltag."

Det er i habitatvurderingerne ovenfor godtgjort, at det ansøgte projekt hverken i sig selv eller i kumulation med andre planer og projekter vil medføre skadevirkning på det marine miljø i Smålandsfarvandet eller Kalundborg som følge af udledning af kvælstof og fosfor. Afskæringskriteriet for projektets påvirkning i sig selv hviler på den præmis, at en mertilførsel på op til 1 % i oplandet i sig selv ikke vil kunne føre til en målbar miljømæssig effekt¹⁴. Det er derfor kommunens vurdering, at projektet ikke øger påvirkningen af området.

Det er i habitatvurderingerne ovenfor ligeledes godtgjort, at der ikke er andre kilder, der har medført en stigende næringsstofudvaskning fra oplandene til vandområderne fra 2007 og fremefter.

---

¹⁴ Jf. Kammeradvokatens notat af 25.06.2010 til Miljøstyrelsen

Bilag 6. Notat om Standardsædskifter og referencesædskifter

Uddrag af Miljøstyrelsens notat om Standardsædskifter og referencesædskifter af 08.02.2012

Kriterier for kvægsædskifter og arealer udlagt til vedvarende græs eller energiafgrøder (det er et generelt krav, at græs (inkl. energiafgrøder)+majs+roer udgør mere end 30 %)		Klovergræs Andel af sædskiftet med græs eller	Udvaskningsindex	Max. areal med efterafgrøder
K1	Ref. med < 1,4 DE kvæg/ha på husdyrbrug og < 0,8 DE/ha udbragt	< 25 %	98	65
K2	Ref. med < 1,4 DE kvæg/ha på husdyrbrug og > 0,8 DE/ha udbragt	< 25 %	96	65
K3	Ref. med 1,4-2,0 DE kvæg/ha i på husdyrbrug og < 0,8 DE/ha udbragt	25-34 %	94	60
K4	Ref. med 1,4-2,0 DE kvæg/ha i på husdyrbrug og > 0,8 DE/ha udbragt	25-34 %	92	60
K5	Ref. med > 2,0 DE kvæg/ha i på husdyrbrug og < 0,8 DE/ha udbragt	35-44 %	94	50
K6	Ref. med > 2,0 DE kvæg/ha i på husdyrbrug og > 0,8 DE/ha udbragt	35-44 %	92	50
K7	45-54 % græs og < 0,8 DE/ha udbragt	45-54 %	88	45
K8	45-54 % græs og > 0,8 DE/ha udbragt	45-54 %	86	45
K9	55-64 % græs og < 0,8 DE/ha udbragt	55-64 %	86	35
K10	55-64 % græs og > 0,8 DE/ha udbragt	55-64 %	84	35
K11	65-95 % græs og < 0,8 DE/ha udbragt	65-95 %	80	30
K12	Sædskiftet knyttet til husdyrbrug omfattet af 2,3 DE/ha undtagelsen	særligt krav	80	særligt regel
K13	Vedvarende græs eller energiafgrøder som pil, elefantgræs o.lign. Energiafgrøder medregnes i de > 95 %.	> 95 %	50	0

Bilag 7. Samlet oversigt over vilkår for driften

Godkendelsen bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden for 2 år fra denne afgørelse er meddelt. Hvis dyreholdet ikke er fuldt udvidet inden fristens udløb, bortfalder den del af godkendelsen, der ikke er udnyttet (**vilkår 1.4.1.**).

Ved ophør af produktionen skal staldene rengøres. Gødning bringes ud i henhold til aktuelle regler om udspredding. Eventuelle rester af olie og/eller kemikalier bortskaffes i henhold til gældende regulativer herfor (**vilkår 1.7.1.**).

Der skal nord og øst for den nye stald etableres og stedse vedligeholdes en afskærmende beplantning. Beplantningen skal være bestående af mindst 3 rækker, naturligt forekommende løvtræer og buske som vist på kortet i Bilag 2. Beplantningen skal være udført senest ét år efter stalden er opført (**vilkår 2.1.1.**).

Husdyrholdet skal være sammensat og staldindretning m.v. skal være i overensstemmelse med oversigten nedenfor (**vilkår 3.1.1.**):

Dyrehold og staldtype	Staldafsnit nr.	Vægtgrænser	Antal årssdyr	Stipladser	DE
Tyrekalv, tung race Dybstrøelse (hele arealet)	Eks. Stald	55 – 220 kg	1000	378	107,84
Ungtyr, tung race Dybstrøelse (hele arealet)	Eks. Stald	220 – 272 kg	800	88	48,48
Ungtyr, tung race Dybstrøelse (hele arealet)	Eks. Stald	220 – 395 kg	200	74	40,79
Tyrekalv, tung race Dybstrøelse (hele arealet)	Ny stald	55 – 220 kg	400	151	43,14
Ungtyr, tung race Dybstrøelse (hele arealet)	Ny stald	220 - 395	400	148	81,59
Dyreenheder i alt					321,84

Opbevaring af diesel/fyringsolie i overjordiske tanke skal til enhver tid ske i en typegodkendt beholder, der står overdækket på fast og tæt bund, således at spild kan opsamles, og at der ikke er risiko for afløb til jord, kloak, overfladevand og grundvand (**vilkår 3.3.1.**).

Tankning af diesel skal til enhver tid ske på en plads med fast og tæt bund, enten med afløb til olieudskiller eller således at spild kan opsamles, og at der ikke er risiko for afløb til jord, kloak, overfladevand eller grundvand (**vilkår 3.3.2.**).

Farligt affald skal opbevares i egnede beholdere og på tæt bund med opkant, uden afløb til kloak. Oplagspladsen skal være under tag, og indrettes således at spild kan opsamles ved brud på den beholder, der indeholder den største mængde farligt affald (**vilkår 3.3.3.**).

Medicinalaffald, veterinært affald m.v. skal opbevares under tag og utilgængeligt for uvedkommende (**vilkår 3.3.4.**).

Landbruget skal udarbejde en beredskabsplan, der skal foreligge på bedriften senest ved miljøgodkendelsens ibrugtagning. Beredskabsplanen skal som minimum indeholde:

- Procedurer, der beskriver relevante tiltag med henblik på at "stoppe ulykken/uheldet" og begrænse udbredelsen.
- Oplysninger om hvilke interne/eksterne personer og myndigheder, der skal alarmeres og hvordan.
- Kortbilag over bedriften med angivelse af miljøfarlige stoffer, afløbs- og drænsystemer og vandløb m.m.
- En opgørelse over materiel der er tilgængeligt på bedriften, eller der kan skaffes med kort varsel, der kan anvendes i forbindelse med afhjælpning, inddæmning og opsamling af spild/lækage, der kan medføre konsekvenser for det eksterne miljø.
- Beredskabsplanen skal være let tilgængelig for personalet på virksomheden, og være tilgængelig i en udgave på et sprog, som personalet kan forstå. Personalet skal mindst en gang årligt gøres bekendt med planens indhold og placering.
- Beredskabsplanen skal gennemgås mindst 1 gang årligt (**vilkår 3.4.1.**).

Markstakke med komposteret dybstrøelse må ikke være placeret nærmere end 100 meter fra nabobeboelse (**vilkår 4.1.1.**).

Markstakke med komposteret dybstrøelse må ikke være placeret nærmere end 100 meter fra ammoniakfølsomme naturtyper i Natura 2000-områder (se kortet i afsnit 6.1.) (**vilkår 4.1.2.**).

Der skal på ejendommen foretages effektiv fluebekæmpelse som minimum i overensstemmelse med de nyeste retningslinjer fra Statens Skadedyrlaboratorium (**vilkår 5.2.1.**).

Støjbelastning fra landbrugsdriften på ejendommens bygningsparcel, herunder fra stalden, må i intet punkt - målt på nærmeste nabobeboelse med tilhørende arealer i tilknytning til boligen - overstige nedenstående værdier. De angivne værdier for støjbelastningen er de ækvivalente, korrigerede lyd niveauer i dB(A) (**vilkår 5.3.1.**).

Dag	Kl.	Reference	dB(A)
Mandag-Fredag	07-18	8 timer	55
Lørdag	07-14	7 timer	55
Lørdag	14-18	4 timer	45
Søn- og helligdage	07-18	8 timer	45
Alle dage	18-22	1 timer	45
Alle dage	22-07	0,5 timer	40
Spidsværdi	22-07	-	55

Der må kun udbringes fast husdyrgødning nærmere end 100 meter fra naturområder, jf. kortet i afsnit 6.1, hvis det nedbringes i jorden inden 6 timer (**vilkår 6.1.1.**).

Der må ikke udbringes flydende husdyrgødning nærmere end 20 meter fra kanten af naturområder med mindre det nedfældes eller er forsuret, jf. kortet i afsnit 6.1. (**vilkår 6.1.2.**).

På bedriftens udbringningsarealer må der maksimalt udbringes husdyrgødning svarende til et husdyrtryk på 0,88 DE/ha. Svarende til 82.710 kg kvælstof og 16.120 kg fosfor. (**vilkår 6.3.1.**).

På bedriften må ikke anvendes et sædskifte, der har et højere udvaskningsindeks end 96 svarende til et K2 kvægsædskifte, jf. Bilag 6 (**vilkår 6.4.1.**).

Der skal føres logbog over egenkontrol. Logbogen skal som minimum indeholde oplysning om:

- Dato og handling i forbindelse med håndtering af husdyrgødning: Flytning og transport af dybstrøelse, samt etablering af markstak. Placering af markstak noteres ligeledes på et kortbilag.
- Dato for driftsuheld som kan medføre forøget forurening fra virksomheder, samt beskrivelse af hændelse og omfang (**vilkår 7.1.1.**).